



Nat. 7

MICHAEL KRISER
1655



917
ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ
SACRÆ
DISPUTATIO XXV.

AD
STATUM REPARATIONIS
PERTINENS,

De
MERITO ET SATISFACTIONE CHRISTI PHOTINIANIS OPPOSITA.

In inclyta VVitteb. Academia
ad placidam collationem proposita,

SUB PRÆSIDIO
BALTH. MEISNERI, SS. Th. D.
& Profefs. Publ.

RESPONDENTE,
MICHAELE SOPORNIO
HUNGARO.

Habebitur ad diem 22. Octobris.

WITTEBERGÆ,
Typis GORMANNIANIS, Anno 1618.

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ
SACRÆ
DISPUTATIO XXV.

De

Merito & Satisfactione Christi.

Thesis I.



Copus Scripturæ, fidei & vitæ nostræ Christi-
sus est. Qui igitur falsa docet de Christo, *Scopus Scri-*
ejusq; officio, is unâ operâ Scripturæ au- *pturæ Chri-*
thoritatem contemnit, fidei puritatem *stus.*
corrumpit, vitæ sanctitatem impedit, ide-
oq; Fallator est in interpretatione verbi,
deceptor in disseminacione doctrinæ, se-
ductor in conversatione vitæ. Suo hoc e-

xemplo comprobant *recentes Photiniani*, quorum doctrina omni-
um hærescos sententia est, qui ingrato & blasphemio ore, meritū
Christi prorsus enervant, eumq; pro peccatis humani generis sa-
tisfecisse simpliciter negant.

II. Sequuntur in hoc, 1. *Photinum* ex vestustioribus hære-
ticis. Fuit is ex minori Galatia oriundus, Sirmiensis Ecclesiæ
Episcopus circa annum Christi 345. & quia naturali quadam
facundia & persuadendi facultate pollebat, multos ad opinio-
nem suam attraxit, teste Sozomeno, lib. 4. Hist. Eccles. c. 6. Sta-
tuit autem, Christum fuisse nudum merumque hominem, &
per consequens Dei Patri non satisfecisse. Hinc ergo *περὸν*
χρὸν sequi se fatentur Sociniani, & cum Arianis annumeran-
tur; injuriam sibi fieri clamitant. *Faustus* ceret *Socinus* in Responsio-
ne ultima ad Andream Volanū p. 264. expressè scribit, se senten-
tiæ Pauli Samosatani & Photini de Filij Dei existentia adhærere,

Photiniorū
autores &
primipii.

Ostrodus in præfatione Germanica Instit. pag. 3. cum doctrinam suam ab Arianismi suspicione liberare vellet? Quod doctrina nostra, inquit, de Christo non sit Ariana, ex eo facile intelligi potest, quod Ariani in Concilio Sirmienti Photinum cum suo dogmate damnarunt: cujus doctrina quoad Christum, ut ex historijs liquet, plane eadem est, que hodie nostra. Sic igitur hæresiarcha iste Photinus, quem Epiphanius lib. 3. tom. 1. hæres. 71. vocat animaculum insectum ac lumbricam, seu terra intestinum, pede Scripturæ, & Dei verbi veritate conculcatum, antecessor fuit, & primipilus recentium Photinianorum, quibus non immeritò acclamer aliquis illud Athanas. Orat. 4. contra Arianos: ἡ ἀσέβεια βλαβερὴς (Φωτίνης) τὸν ὑμῶν εἰς ἀπώλειαν.

III. 2. Magistrum Petrum Abelardum ex recentioribus, seu ut aliqui eum nuncupant *Balaardum*, qui vixit circa annum Christi 1140. & pretium redemptionis nostræ prorsus evacua vit, contendens: Christum non assumis se carnem, ut nos à iugo Diaboli liberaret. Et passionem Christi nihil prodesse, quam ad exemplum virtutum. Cui ad stipulatum fuisse *Arnoldum de Brixia*, & *Bilbertum pi-
taviensium* Episcopum, testatur Centur. Magd. 12. cap 5. pag. 848.

IV. Hi sunt illi egregii Patres Socinianorum, qui ad oppugnandam Christi satisfactionem straverunt viam, & errorem hunc Diabolicum iterum in Ecclesiam invexerunt. Securi sunt eos nostro tempore *Mischaël Servetus*, *Valentinus Gentilis*, & alij, quos commemorare supervacaneum est. Cùm verò hic error totius Christianismi jugulum petat, & salutarem de justificatione doctrinam penitus corrumpat, accuratam illius refutationem hac occasione cum Deo suscipiemus, & Salvatoris nostri satisfactionem, meritumq; sanctissimum contra strophas adversariorum pro virili vindicabimus, acturi hac disputatione de tribus questionibus.

2. Quâ occasione & quibus ex causis error iste Photinianorum in Ecclesijs interpolari coeperit?

2. Quæ sit Photinianorum sententiâ de Christi merito: & quam horrendæ corruptulæ in omnibus fere articulis hanc unam falsitatem consequantur.

3. Quibus præcipuè dictis & testimonijs Scripturæ satisfactio Christi pro peccatis nostris stabiliri queat?

QUÆ

QUÆSTIO I.

Quâ occasione error Photinianorum, Christi satisfactionem negantium, in Ecclesiâ interpolari cœperit?

V. Præter occasionem, quam ex antiquis hæreticis Photino & Abelardo sumplerunt, sex aliæ recenteri possunt. *Photinianis*
1. Absurda Scholasticorum pronunciata, qui ad Christi *erroribus attri-*
meritum enervandum, & satisfactionem ejus negandum dede- *sam dederunt*
rant ansam non exiguam. Thomas scribit parte 3. quæst. 46. 1. *Absurdæ*
art. 2. Quod Deus possit sine satisfactione homini remittere peccata, cum non *Scholasticorum*
habeat aliquem superiorem. Durandus in 4. dist. 15. Quod Christus se *pronunciata.*
cundum strictum rigorem justitiæ divinæ non poterit satisfacere. Biel in 3.
sentent distinct. 20. quæst. undec. scribit. Rationes Anselmi in
libris, cur DEUS homo, nihil probant, nisi procedant ex ordinati-
one divinæ præsuppositâ, qui posset Deus hominem non condere, posset re-
mittere peccatum per solam non imputationem, posset per alium satisfieri, po-
tuisset quilibet pro se satisfacere, si data fuisset prima gratia sine merito. Sic
Tataretus in 4. sent. dist. 15. Dico, quod, quicumq; peccator potest satisfacere
de peccato commisso, secluso merito Passionis Christi de potentia Dei ab-
soluta, sed non de potentia ordinata, nisi merito passionis Christi. Hæc &
similia effata nunc urgent Photiniani, nihilq; sæpius in ore ha-
bent, quam istud, satisfactionem non fuisse necessariam, Deum ex sola
gratiæ remittere, & non imputare peccata. Quis ergo hinc non videt,
Scholasticos istos absurdis suis hypothefibus Photinianorum
præcursores fuisse?

VI. 2. Impia quædam Calvinianorum dogmata, 2. *Impia quæ-*
Hujusmodi sunt, 1. Absolutum prædestinationis decretum, *dam Calvinis*
Si enim solâ & absolutâ Dei voluntate homines sunt electi ad *norum do-*
vitam æternam, non opus fuit merito & satisfactione Christi, *gmata.*
Prius autem defendit Calvinus l. 3. Instit. c. 22. sect. II. cap. 23.
sect. 1. 5. 8. Beza in præfat. part. 2. ad acta. p. 9. Rennecherus in ca-
thena p. 126. 127 Zanchius lib. 5. de natura Dei c. 2. p. 739. Quare
posterior negari nequit. Consequentia certa est, quoniam eadem
sunt causæ electionis & salvationis. Si ergo Deus ex sola volun-
tate

tate quosdam ab aeterno elegit, sine omni intuitu meriti apprehensi, utique & illos in tempore, & sola voluntate benevola, sine merito salvabit vel certe salvare poterit. 2. Nestoriana locutiones de humanitate tantum passa. Scribunt enim Calviniani & docent, quod Deus nequaquam sit passus, & si hoc dicatur, per *δι' ἑωσθεν* intelligendum esse, nullam dari veram & realem proprietatem *ἡμερωθεν*, sed humanam duntaxat naturam Christi mortem pro nobis subisse. Quod si ita sit, mox sequitur passionem Christi non fuisse satisfactoriam. Quis enim nuda humanitatis mors sufficiens *ἀποθνήσκειν* esse potuisset pro peccatis totius mundi, quibus infinita ira est attrahenda? 3. Dogma Piscalorianum, quod Christus pro seipso legi obedientiam praestiterit. Si ergo Legis debitor fuit, qui aliquid nobis mereri potuit? Quomodo ipsius obedientia fuit satisfactoria? Dogma de particulari merito. Statuunt enim Christum pro paucis electis non pro peccatis totius generis passum & mortuum esse. Quo pacto quantum decedat merito Christi quis non videt? Corruptantur enim hoc modo omnia Scripturae dicta de Christo Mediatore mundi, de propitiatione pro peccatis omnibus &c. Unde postmodum antiam capiunt Photiniani, in totum negandi satisfactionem Christi, quam ad tantam paucitatem restringunt Calviniani. 5. Absurda phrasae de remissione peccatorum, quod illa ex absoluta quadam Dei bonitate & libera voluntate contingat. Si enim Calvinus l. 2. Instit. c. 17. sect. 1. Equidem fateri, si quis simpliciter & per se Christum opponere vellet iudicio DEI, non fore merito locum, qui non reperiretur in homine dignitas, quae possit DEVM premereri. Musculus in Locis (communibus c. 3. de justificatione p. 267. scribit, DEVM sine satisfactione pro nudo beneplacito suo peccato condonare posse. Urget hoc Faustus Socinus de Christo pagin. 224. ubi haec Calvinum ex propriis principiis oppugnat. Hi ergo sunt fructus Calvinianorum dogmatum, ut quod Neuserus Mahometanus de Arianismo, id nos de novo Photinismo optime pronunciare valeamus: Qui vult vitare Photinismum, vitet Calvinismum. Sanè experientia confirmat quod plerique Photinianorum, prius Calvinismo fuerint addicti. Et quoniam Calviniani multum tribuant astris, cogitent quid *Leovivus* Mathematicus observaverit, nemicum, eadem constellatione Calvinismum in Germania coepisse, quali Arianismum olim tempore Constan-

Constantini Magni. Vigilandum igitur est, ne brevi tempore
venenum hoc serpat, & mundus erecto quasi capite miretur, se-
ram subito Photinianum factum esse, uti quondam ad Ariani-
smum celeriter degeneravit.

VII. 3. Divinitatis Christi abnegatio. Cœpit illam
impugnare *Michael Servetus Hispanus* adhuc tempore Lutheri, 3. *Divinitatis*
Anno Christi 1532. Illum secuti sunt *Valentinus Gentilis, Blandrata, Christi abne-*
Alciatus, Orbinius, Franciscus Davidis, qui omnes in evertenda Christi *gatio.*
Deitate strenuè laboraverunt. Unde quid aliud sequi potest,
quàm obnegatio satisfactionis? Nudus enim homo *ἵς ὄπποτε*
pro peccatis *λύτρον* persolvere nequit. Sic ergo quia mysteri-
um Trinitatis & personalis unionis ratione sua Photiniani
comprehendere haud potuerunt, ideò & credere noluerunt.
Hoc enim ipsorum principium est, cum Zwinglio commune,
à Deo credenda non proponi incomprehensibilia. Negatà verò divini-
tate Christi, ob absurdas rationis speculationes, satisfactionem
Christi unà negandum esse, ultrò sequitur. Error igitur errorem
peperit, & impugnata Christi personà, unà & officium ejus labe-
factari cœpit.

IX. 4. Præconcepta opinio de operum justitia. 4. *Præconcep-*
Nisi enim statuatur, hominem justificari & salvari per obedi- *ta opinio de*
tiam Legis, mox omne bonorum operum studium vilescere exi- *operum justit-*
stimant. Quocirca, ut homines in officio contineantur, & ad be- *tia.*
nè agendum eò magis extimulentur, hinc ipsam salutis spem in ijs
collocandam esse censent. Hoc verè est malum facere, & falsum
docere, ut eveniat bonum. Hoc ipsum & Apostolo olim objectū
fuit, *legem evacuari, malis actionibus ansas dari, si per solum Christi meri-*
tum justificemur. Sed carnales hæ sunt cogitationes. Utrumque e-
nim stare potest, & Christi meritum, & sanctitatis studium.
Quòd cum non satis intelligant Photiniani, idcirco negant istud,
ut hoc obtineant.

IX. 5. Prætextus divinæ gratiæ & misericordiæ. 5. *Prætextus*
Quando enim in Scripturis legunt, *Deum peccata condonari gratis divinæ gratiæ,*
ex meriti misericordiæ, inde colligunt, satisfactionem & persolutio-
nem nullam invenire posse. Contraria enim ipsis videntur,
gratis remitti peccata, & ob præcedens λύτρον remitti. Quare ut defen-
derent.

derent, Dei gratiam negarunt Christi meritum, cum tamen hæc *ἡ ἀνάγκη* sint, non *ἐκάρη*, ab iis misericordia Dei magis labefacteretur, quàm asseratur. Ut enim iustitiam operum obtineant, vires liberi arbitrii extollunt, quibus quantum adscribunt, tantum gratiæ Dei derogant. Verissimè enim dixit Augustinus: *Patroni naturæ, sunt inimici gratiæ.*

6. Speculationes rationis.

X. 6. Speculationes rationis de humanæ intercessionis & satisfactionis modo. Homo hominis loco cum solvit, omnia persolvere tenetur. Et tamen iudex absolvit, non ex gratia, sed iure. Putant igitur, similem oportere rationem esse, *ἀντὶς* Dominici. Quia vero mortem æternam non sustinuit, cum absolutio gratis fieri dicatur, adeoque requisita humanæ satisfactionis desint, ideo ipsam proflus inficiantur, adeoque & in hoc articulo Photinianum dogma in nullum prius principium, quàm in cæcæ rationis iudicium resolvitur. Quia enim illa non satis capit, quomodo per imputationem alieni meriti, & tamen unâ gratis iustificemur, ob id mox falsitatis arguit orthodoxam hanc, & in Scripturis fundatissimam doctrinam.

XI. Atq; hi sunt illi pestilentes fontes novi Photinianismi, unde quid de ipso iudicandum sit, faciliè apparet. Nimirum ex erroribus, falsis opinionibus & tenebrosæ rationis dictamine fluit, unde & ipsum erroneum, fideique Apostolicæ proflus contrarium esse concludimus.

QUÆSTIO II.

Quæ sit Photinianorum sententia de Christi merito, & quam horrendæ corruptelæ in omnibus fere Articulis hanc unam falsitatem consequantur?

Sententia Socini.

XII. Socinus opinionem suam parte I. de Christo servatore c. I. his verbis proponit: Ego censeo, & orthodoxam sententiam esse arbitror, Iesum Christum idem Servatorem nostrum esse, quia salutis æternæ viam nobis annuntiavit, confirmavit, & in sua ipsius per sona tum vite exemplo, tum ex mortuis resurgendo manifestè ostenderit. Divina autem iustitiæ, per quam peccatores damnari mereamur pro peccatis nostris, neque illum satisfecisse, neq; ut satisfaceret opus fuisse affirmo. Hanc suam sententiam libro allegato in certos aphorismos dividit, eosque proli-

re defendere tentar, quales sunt; 1. Quod in Deum non cadat ira, sed tantum bonitas & misericordia. Quod Deus nunquam fuerit iratus generi humano, nec abalienatus ab hominibus, etsi homines, hostes Dei per peccatum facta fuerint. 3. Quod propterea nulla satisfactio pro peccatis sit necessaria, quoniam Deus illa, ex sola misericordia sine interventu meriti condonare decrevit. 4. Quod Christus ob id pro nobis minime satisfecerit, imò nec emissus sit, ut satisfaceret. 5. Quod Christus non Deus, sed tantum homo fuerit & Propheta, missus ut veram salutis rationem doceret, ob quod martyrio fuerit affectus à Iudæis, sicut & alij Prophetae. 6. Quod phrases, Christum nos redemisse, & salvos facere, non nisi ratione doctrina, exempli, & tradite à Deo potestatis intelligi debeant. Quia enim modum salutis monstravit, ac suo exemplo expressit, hinc nostrum Redemptorem, & Salvatorem appellari.

XIII. Similia habet *Ostrodus* in institutione Germ. c. 36. p. *Ostrod.*
298. So ist nun die Frag / ob in der Rechtfertigung durch Christum / vnser Sünde durch ein vergeltung vñnd gnugthuung / oder aber durch die vergebung vñd verzeihung weggethan vñd aufgehoben werden? Der meiste theil helt es dafür / daß solches nicht geschehe ohne vergeltung vñnd gnugthuung : Wir aber glauben schlecht / durch die vergabung oder verzeihung. *Catechismi*
Racoviensis.
Warumb wie nötig / daß Christus der Seligmacher seiner gläubigen solche Trübsal vñd den Todt auff sich nehme / wie auch der we / wie auch sie? dessen sind zwo fürnehme Ursachen / wie auch der Christus seiner gläubigen Seligmacher sonderlich auff zweyerley weise ist. ERSTLICH / daß Er sie mit seinen Exempel beweget sich an den Weg der Seligkeit / auff welchen sie getretten / fest zu halten. DANNACH / daß Er der ist / der sie in alle Gefahr vñnd versuchung erhalt / vñd endlich von dem erzigen Todt errettet. Rurhus p. 261. Ist nicht noch eine andere Ursach / warumb der Christus gestorben ist? Nein es ist keine andere / ob man gleich jetzt in der Christenheit zum meisten theil meinet / als solt vns der Christus durch seinen Todt die ewige Seligkeit verdienen / vñnd für vnser Sünde vollkommen genug gethan haben : welcher Verstand irrig / voll verführung vñd sehr schädlich ist. Ex hisce verbis liquet, quod meritum & satisfactionem Christi prorsus negent, eamque scripturis & rectæ rationi contrariam esse affirmant; Sicut & *Gittichius* in defensione 4 argumenti pag. 101. expressè

expressè scribit: Illud de satisfactione dogma, ut liquet casus rem seriò
inveni, nihil aliud est quam horrenda in Deum blasphemia.

Corrupta ex
doctrina Pho-
tinianorum
fluens.

XIV. Cæterùm corruptelæ ex hac doctrina fluentes sunt,
quàm plurimæ. Nam ἐνός ἀτόπῳ δόξῃ τὰ ἅλα συµβαίνε, uno
inconveniente dato, infinita sequuntur, inquit Philosophus. Sic quia
Photinianum dogma, de peccatorum venia, sine intervenien-
te ἁγῶσῳ absurdum est, & ipsum fidei fundamentum convellit,
propterea præcipui articuli unâ corruptuntur. Nam 1. Planè
nova justificationis ratio excogitatur, nempe absolvi hominem
non ob imputatum Christi meritum, sed ex sola gratia, si tamen
benè operetur, & præceptis Dei obediat. 2. Quoniam nemo
obedire potest sine obediendi facultate, liberum in homine ar-
bitrium fingitur. 3. Hoc quoniam stare nequit cum corruptio-
ne naturæ, peccatum originis profus negatur. 4. Quod cùm
fieri nequeat, si Adamo justitia & sanctitas concreata inque po-
steros propaganda dicatur, ratio imaginis divinæ, præcipuè in-
justitia & sanctitate veritatis consistens, tollitur, hominem
mortalem fuisse conditum statuitur, & similitudo DEI tantùm
in domino super animantia ponitur. 5. Si Baptismus tanquam
purgationis medium, & corruptionis signum urgetur, mox du-
bitare incipiunt, Num ex scripturis aqua Baptismus probari queat? Nam
& poenitentiam nominari βάπτισμον. Quare infantes necessa-
rio ablucendos esse negant, & si omnino adhibeatur, esse tamen
duntaxat ceremoniam, & externam notam, Christianos à Pa-
ganis distinguentem, pro ijs præcipuè institutam, qui ex Gen-
tilismo ad Christianismum convertuntur: non autem pro illis
qui in Ecclesia vivunt & nascuntur. 6. Enervatâ Baptismi effi-
caciâ, simul fructus & salutaris effectus Cœnæ Dominicæ con-
cidit. Non illam esse volunt ὄργανον efficaciter operans, & si-
dem in nobis confirmans, sed tantum memoriale mortis & pas-
sionis Christi. *Es hæc sunt præcipua consecraria, ut taceam alia quàm*
plurima, quorum alterum gignit alterum, non secus ac unda
strudit undam. Quis verò hæc audiens & considerans non ob-
stupescat? Quid enim monstruosum & hæreticum magis esse
potest, quam Apostolicum justificationis modum infringere,
vires naturæ cum abnegatione gratiæ extollere, peccatum o-
mnia connatum inficiari, imaginem Dei depravare,
simum

rimum Baptismi & Cœnæ Sacramentum omni virtute suaque
efficacia spoliare: Hæreses aliæ quosdam articulos corrumpunt,
sed per hanc sectam fides univèrsa petitur, & omnia ejus funda-
menta impio profus ausu convelluntur.

XV. Uti verò in depravandis fidei articulis laboriosi sunt, ita
in defendenda opinione sua meros Sophistas agunt. *Quatuor in*
primis adhibet stratagemata, ex quibus luculentèr apparet, mo-
dum disputandi Photinianum profus esse Sophisticum & *diso-*
λογον. Nam 1. Plerumq; tantum destruunt raro extruunt. Ad nostra qui-
dem dicta excipiunt, suam verò fidem stabilire haud queunt. *destruunt &*
Hinc rarissimè auditur argumentum aliquod *κατασκευαστικόν*; *excipiunt.*
proferuntur tantùm elusiones & Diabolicæ perversiones dicto-
rũ scripturæ. Ex quo sequitur mera incertitudo & perpetua hæ-
sitatio. Quia enim clarissima testimonia, variis glossis in dubi-
um vocant & contra sua dogmata evidentèr confirmare neque-
unt, inde animus fluctuare incipit, & quid statuendũ sit ignorat.
Photinianismi igitur finis à Satana intentus, nullus est alius,
quàm Epicureismus & religionũ confusio. Nos a firmiter statui-
mus, eum disputandi modũ, ex quo nulla certitudo, nulla *πλη-*
ροπία mentis sequitur, Sophisticum esse, non Theologicum.

XVI. 2. In excipiendo, dicta *secundaria* suse examinant, *primaria* te-
nuer tangunt. Quoniam enim illis tantus inferendæ nervus non
inest (tùm sæpè non in sensu litterali, sed per applicationem
tantũ, ipsi Apostolis usitatissimã citentur,) & quandoq; ver-
sione vulgatã nituntur, (ex quã contra Pontificios rectè argu-
mentimur, quippe qui illam solenniter in Concilio Tridenti-
no approbarunt) hinc quod excipiant facilè inveniunt. Atq;
tum *ἐπινοίας* nostras cum doctrinã mirè exagitant, & simpli-
cioribus glaucoma objiciunt, ac si omnia nostra argumenta ad
probandum sint in efficacia, eum interim sciant ipsi, longè alia
collocari à nobis in acie, ad quã ne hiscere quidem possunt, &
eum respondere tentant, mox patet fallacia & proditur Diabo-
licum pervertendi studium.

XVII. 3. Plerumq; ipsorum instantia non docent quis sensus sit, sed quis
esse possit. Quia enim nostram interpretationem ex præconceptã
opinionè non admittunt, hinc alium sensum elicere volunt; *sensus sit sed*
Quod ut obtineant, innumerata dicta conglomerant, partim *quis esse possit.*

Modus dispu-
tandi Photi-
nianus.

1. Plerumq;
destruunt &
excipiunt.

2. Ad argu-
menta secun-
daria crebri-
us respondent
quàm ad pri-
maria.

ostentationis ergò, partim ut à scopo abducatur & confundatur respondens, partim ut simpliciores aliquid veri subesse autumet. 2. Vocabulum quoddam caprant, quod si in alio scripturæ textu pro ratione adjunctorum peculiarem sensum habeat, mox in dicto de quo controversitur, similiter usurpari colligunt. Et hic Elenchus à particulari ipsis est frequentissimus: *vocula hæc sic accipitur in isto dicto. Quare similiter & in presenti.* Sophistas ira argumentari scimus, non sinceros candidosque Theologos. 3. Si verba sint nimis clara, transpōnunt commata, textum novo modo distinguunt, quasdam voces sebinrelligunt, aliisq̄ne modis scripturam corrumpunt, ut alium tandem sensum, quem quis ne per febrim quidem somnare possit, eliciant. Variis hoc argumentis demonstrari possit, si ratio *ἡσέων* admitteret. Quis verò indè non auctorem hujus sectæ animadverit Sathanam? Si verba transponere, commata mutare liceat, quis non hæresin novam, & peregrinam alicujus dicti interpretationem excogitare quàm facilem posset? Quando verò omnino hæc *σφά Παράνοια* sunt adhibita, nempe conglomeratio dictorum, collatio vócularum, transpositio commatum & similia, num iade scripturæ sensus certo innótescit? Nihil minus. Tantùm hoc quandoq; sequitur post longas declamationes, posse aliquod dictum aliter intelligi: quis verò genuinus sensus sit, in dubio manet. Auditor intelligit nostram *ἐξήγησιν* literæ textus conformem esse: post audit, per glossamata hinc inde conquisita, aliter exponi posse, atque sic cum scrupulo & suspensus dimittitur. Hoc illud Satanz artificium est, quod quærit per suos satellites Photinianos, nempe ut omnis auctoritas scripturæ tanquam ambiguz concidat, ut introducatur securitas, & cuius credendi quid vis permittatur liberris.

4. Elumbes rationis consequentias producant.

XVIII. 4. Tandem si ad *κατασκευὴν* ipsis deveniendum est, nihil aliud producant, quam *elumbes quasdam rationis consequentias*, principium enim primum summumq; ex quo oritur, & in quod resolvitur Photinianismus, nullum est aliud, quam humana ratio cum suis regulis & speculationibus. Hinc expressè scribunt, *nihil credendum proponi à DEO quod ratione capi nequeat, aut falsitatis ab ipsa argui possit.* Hæc illa radix & origo est omnium errorum. Ex hac maximâ cæperunt negare principalem fidei nostræ articulum, nempe *mysterium sacrosanctæ Trinitatis*. Nulla enim ratio capit, nul-

la mens intelligit; qui numero unum, in tribus realiter distinctis personis, sine essentia vel divisione, vel multiplicatione subsistat. Hoc igitur arcanum quia ratione attingere haud potuerunt, hinc credere noluerunt. Jacto hoc infelici fundamento, mox secutæ sunt corruptelæ in aliis etiam articulis. Quia enim plures personæ Deitatis non sunt, hinc *Christum fuisse merum hominem non Deum*, nec duabus constare naturis colligunt. Si Deus non est, satisfacere pro nobis haud potuit. Quare missus est, tantum ad annunciandam salutis viam, & perficienda legis præcepta, non ad expianda mundi peccata. Si satisfactio pro nobis nulla est præstita, utiq; per imputationem alieni meriti non justificabimur. Quare justificatio hominis nihil erit aliud, quam gratuita sine interveniente *ἀντιπρο* peccatorum remissio. Hinc & fides, per quam justificamur, juxta ipsos non est apprehensio meriti, sed fiducia generalis, quæ credimus, Deum nobis bene velle, & præceptis ipsius obedimus. Qui ergo pie vixerit, salutem consequetur, nisi fecerit, damnabitur. Quoniam verò justè puniri nemo potest, nisi in potestate ejus fuerit id, quod facere debuit, hinc concludunt, fidem & legis implementationem in nostris viribus stram, adeoque nos libero præditos esse arbitrio: Quare nullum est peccatum originis, nulla corruptio naturæ. Adamus igitur dona prima per lapsum non perdidit, sed tantum dominium super animantia, in quo ratio imaginis divinæ fuit posita, amisit, & necessitatem moriendi inexit. Quapropter ut ipse postmodum arbitrio bene usus est, Deiq; præceptis obediens, salutem adeptus: Ita & nos si fecerimus, quod Deus à nobis fieri vult, & quod per Christum Prophetam ejus annunciatum est, pari modo salvabimur. At illa præcepta pertinere dicunt duo Sacramenta, Baptismum & Coenam, quæ non sint media fidem aut gratiam conferentia, sed tantum externæ Ceremoniæ, quarum observatione ab aliis cœtibus distinguimur, & nostram Deo obedientiam declaramus, *Atq; hæc summa est præcipuorum capitum doctrinæ Phorinianæ*, quam *Secinus* in suis libellis, *Ostorodus* in Institutionibus, *Smaltius* in Catechismo proposuerunt. Quæ doctrina cum solâ ratione nitatur, & nihil contineat quod non facile capi possit, vel ex hoc unico perspicuum satis est, illam humanum inventum esse, Scripturæ & totius analogiæ fidei contrarium, incertisq; glossis superstructum, quod

*Nostra sen-
tentia de me-
rito Christi.*

Sophisticis mediis propugnatur, & quo doctrinæ *τολης Φωγίας* in meras dubitationes commutatur.

XIX. His igitur in genere de Photinianorum corruptelis & Sophistica præmissis, jam in specie ad veram *de Christi merito* doctrinam asserendam accessum facimus. Credunt autem, docent, & consentitur nostræ Ecclesiæ, quod æternus Deus ob lapsum *τολης* generis humano indignatus fuerit, illudque tenore comminationis, & vi justitiæ ad æternam mortem condemnaverit. Ex gratia verò in plenitudine temporis unigenitum & cœternum suum Filium misit in mundum, ut carnem nostram assumeret, & in illa pro peccatis nostris agendo & patiando satisfaceret. Hoc ipsum quoque fideliter præstitit, factus Patri obediens usque ad mortem crucis: quæ ipsius nostri loco facta per solutio singulis creditibus imputatur, adeoque per illam ipsam Christi justitiam imputatam justificantur, & peccatorum veniam consequuntur. Hanc sententiam Augustana Cnnsessio breviter exponit articulo 3 ubi hæc verba: *Docent nostre Ecclesie, quod verbum hoc est, Filius Dei assumpserit humanam naturam in utero B. Mariae virginis, ut sint due nature divina & humana in unitate persone inseparabiliter conjuncta, unus Christus, verè Deus & verè homo, natus ex virgine. Mariae verè passus, crucifixus, mortuus & sepultus: ut reconciliaret nobis Patrem, & hostia esset, non tantùm pro culpa Originis, sed etiam pro omnibus actualibus peccatis.* Et rursus articulo quarto: *Docent quod homines non possunt justificari coram Deo propriis viribus aut operibus: sed gratis justificentur propter Christum per fidem, cum credunt se in gratiam recipi & peccata remitti propter Christum, qui sua morte pro peccatis nostris satisfecit. Hanc fidem imputat Deus pro justitiâ coram ipso. Rom. 3. & 4.* Hanc verò sententiam sacris literis conformem, & veritati Apostolicæ consentaneam esse, sequenti quæstione probatum dabimus,

QUÆSTIO III.

Quibus præcipuè dictis Scripturæ satisfactio Christi pro peccatis nostris stabiliri queat?

XX. Nullus fermè liber Scripturæ est, qui non meritum & satisfactionem Christi, vel aperte doceat, vel oblique insinuet. Quare si dicta omnia huc facientia forent adducenda, non dispu-

disputatio, sed tractatus integer prodiret. Non igitur cuncta testi-
monia seorsim proponemus sed illa in certas argumentorum
classes dispescemus, & unâ Photinianorum exceptiones breviter
refutabimus.

ARGUMENTUM I.

I. A redemptione per Christum facta.

De dicto Rom.

3. v. 24.

XXI. De hac emphaticè loquitur Apostolus Rom. 3. v. 24. Δι-
κασις δωρεάν τῇ αὐτῷ Χριστῷ διὰ τῆς δωροδότησεως τῆς ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ. Justificamur gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ
est in Christo. Et v. 15. Quem proposuit Deus ἰλασθῆριον propitiatorium in
sanguine ipsius ad ostensionem justitiæ suæ, per remissionem præteritorum pec-
catorum. Dignissimus notatu hic locus est, quippe in quo omnes
justificationis causæ eleganter connectuntur. 1. Efficiens, quæ est
gratia Dei gratis nos justificantis. 2. Meritoria quæ est δωροδότησις
Christi. Et ne metaphorica intelligatur redemptio additur,
quòd Christus sit propositus ἰλασθῆριον vel placamentum, &
quidem in sanguine suo, quòd hujus effusio nobis cedat in pla-
cationem coram Deo, ad ostensionem justitiæ, siquidem per il-
lam sanguinis effusionem, iræ justitiæ q; divinæ satisfactum est.
3. Instrumentalis, quæ est fides. 4. Formalis, quæ est remissio pec-
catorum. 5. Finalis quæ est ἐνδοξία τῆς δικαιοσύνης & divinæ glō-
riæ manifestatio. Idem reperitur 1. Cor. 1. v. 30. Christus factus nobis
à Deo justitia & sanctificatio & redemptio. 1. Cor. 6. v. 20. ἡγορευθῆναι
ὑμῶν, Emi estis pretio magno, Ephes. 1. v. 7. Col. 1. v. 14. In Christo
habemus redemptionem per sanguinem ejus. 1. Tim. 2. v. 6. Christus dedit
semetipsum redemptionem pro omnibus, In græco est ἀντίλυτρον. Hebr.
9. v. 12. Neq; per sanguinem hircorum ac vitulorum, διὰ δὲ τῆς ἰδίας αἰμα-
τός, sed per proprium sanguinem intravit semel in sancta, æternâ redem-
ptione inventâ. Et v. 15. Ideo Novi Testamenti Mediator est, ut morte inter-
cedente in redemptionem earum prævaricationum, quæ erant sub priori Te-
stamento, remissionem accipiant, qui vocati sunt ad æternam heredita-
tem, 1. Pet. 1. v. 18. 19. Non corruptibilibus auro vel argento redemitis, de
vanâ vestrà conversatione, sed pretioso sanguine agni immaculati Christi, 2.
Petr. 1. v. 1. ἐν ἀγοραπωγῶν αὐτῶν; illum, qui emit eos, Dominum negan-
tes. Apoc. 5. v. 9. Occisus es & redemisti nos in sanguine tuo. Similia loca
habentur Luc. 1. v. 68. 6. 2. v. 38. Gal. 3. v. 13, 14, 2. v. 14.

Quatuor ob-
servanda in
dictis, de Re-
demptione
Christi loquen-
tibus.

XXIII. Ex hisce autem dictis tale argumentum necitimus; *Quicumq;* intercedente morte, & per vel propter sanguinem effusum redimuntur ac justificantur, illi non sine omni pretio redimuntur, sed pro ijs satisfactum est. *At verò* Christiani fideles intercedente morte Christi, & per vel propter ejus sanguinem effusum redimuntur ac justificantur. Ergo non sine omni pretio redimuntur, sed pro ijs à Christo satisfactum est. Major per se patet, quia sanguinis effusio ipsum est redemptionis pretium, ideoq; qui remittuntur ob effusum sanguinem, hi utiq; certi pretii interventu redimuntur. Minorem confirmant dicta superius allegata, in quibus notetur precipuè 1. *Quod* Christus dicatur nos emisse 2. *Petr.* 2. v. 1. *Apoc.* 5. v. 9. Nec enim Apostoli duntaxat verbum *λυτρωθῆναι* sed etiam *ἀγοράσθαι* adhibent. Emtio autem præsupponit verum pretium, cujus interventu aliquid emitur. 2. *Quod* dicatur ita redemisse, ut nobis factus sit *ἰλαστήριον* vel placamentum Ergo ira & indignatio Dei Patris præcessit, quippe qui Christi morte placari debuit 3. *Quod* dicatur nos redemisse per proprium sanguinem, quæ phrasi nihil potest aliud, quàm ipsum redemptionis pretium notari, quod patet ex oppositione gemina, tùm sanguinis hircorum & vitulorum, *Hebr.* 9. v. 12. tùm corruptibilis auri & argenti 1. *Petr.* 1. v. 18. Ut enim hoc est pretium emtionis, Ita & Christi sanguinem nostræ *ἀπολυτρώσεως* pretium fuisse sequitur, unde ipse vocatur *ἀντὶ λυτρωθῆναι* pro nobis datum, 1. *Tim.* 2. v. 6. Et tandem 4. *Quod* expresse dicamur, Emti magno pretio 1. *Cor.* 6. v. 20.

XXIII. Verùm *Socinus* & ejus asseclæ ad hoc argumentum varia excipiunt, quibus maturè obviandum est.

I. Dicunt, Redimendū verbum sæpè & sermè semper metaphoricam significationem obtinere, ut nihil sit aliud redimere, quàm liberare aut sibi asserere, quamvis veri pretij solutio vera aliqua non interveniat: ut *Exod.* 15. v. 19. Dicitur *Deus* redemisse populum ex servitute *Ægypti*, id est, liberasse nullo soluto pretio. Pari modo sumitur, *Deut.* 7. v. 26 c. 13. v. 5. c. 21. v. 8. 2. *Sam.* 7. v. 23 *Nehem.* 1. v. 10. *Psal.* 77. v. 16. *Hebr.* 11. v. 35. Eadem igitur significatione verbū istud accipi arbitrantur, cum Christus nos redemisse dicitur.

Resp. 1. Nos magno pretio per sanguinem Christi & mortem ejus intercedentem dicimur redempti. Ergo verbum redimendū in talibus dictis metaphoricè accipi nequit. Si enim nullum pretium intervenit, cur pretio magno, & per Christi Sanguini.

Sanguinem redempti dicimur? Si Christus nullā aliā ratione no-
ster est redemptor, quā quia predicando salutis viam monstra-
vit, cur redemptio per sanguinem facta dicitur? Virtus certē
δοσολυτρώσεως aliqua adscribitur sanguini: Nullam verò habe-
ret, nisi pretium satisfaciens esset; Et mors Christi μαρτύριον πο-
tius, quā λύτρον nuncupari deberet.

2. Communis Interpretum est regula, quod à literali senten-
tia non sit recedendum, nisi textus evidentia, vel fidei analogia
ad figuras nos confugere jubeat. Quæ autem necessitas est, quæ
cogens ratio, ut omnes textus de redemptione nostra loquentes
intelligamus figuratè?

3. Sequeretur δοσολυτρώσεως nostræ negotium meris meta-
phorarum & figurarum involucris esse propositum, quod contra
tra intentionem & consuetudinem Spiritus S. est, qui præcipuos
fidei articulos proprijs verbis in scriptura solet exprimere. Et si
nonnunquā occurrant locutiones figuratæ, suat tamen pauca,
& per alios locos manifestiores luculentè declaratæ.

4. Argumentum procedit ex meris particularibus: Nonnun-
quam redimendi verbum sumitur metaphoricè. Ergo etiam in illis locis, ubi
de nostra per Christi sanguinem facta redemptione agitur. Nullam hic
consequentiam esse, quivis facile animadvertit. Fatemur quidem, *Duplex re-
demtionis ac-
ceptio.*
quod duplex δοσολυτρώσεως sit acceptio: Altera impropria, quæ pre-
tio caret; altera propria, quæ est personæ aut rei alienatæ, occu-
patae vel captæ vindictio per interveniens pretium. Jam quartū
tur. Qualis sit intelligenda δοσολυτρώσεως, cum Christus humanum genus
redimisse dicitur? Pro impropria pugnat Socinus, sed argumenta-
tur ex particularibus. Propriam nos asserimus, & hoc ipsum ex
evidentia textuum suprā demonstravimus.

5. Distinguedum est inter redemptionem corporalem, quæ Redemptio alia
est corporalis,
δοσολυτρώσεως αἰσθησι κακῶν, à tribulatione & angustia quis redimi-
tur, & inter spiritualem, quæ δὸσολυτρώσεως ἐξ ἁμαρτίας, uti loquitur Da-
masceus l. 4. Orthodox. Fid. cap. 20. hoc est, à peccato & captivi-
tate Satanae redimimur. Corporalis potest absoluta esse & fieri
sine pretio, notatque liberationem merè gratuitam, de qua lo-
quuntur dicta in objectione allegata. Spirituali autem redemptio
à peccatis nunquam potest esse absoluta & sine λύτρο. 1. ob natu-
ræ divinæ sanctitatem. 2. ob justitiæ immutabilitatem. 3. ob in-
corruptam

corruptam veracitatem. 4. ob intemeratam legis auctoritatem, quæ vult ut qui peccant, moriantur Rom. 7. v. 32. Si enim Deus absque λόγῳ peccatorem redimeret & justificaret, tūm periclitaretur natura sanctitas, quia non odisset peccatorem; & justitia, quia dimitteret reos; & veritas, quia pœnam quam minatur, non iungeret; & legis auctoritas, quia nulla foret ejus maledictio.

6. Aliqui distinguunt inter redemptionem judicalem & extrajudicalem. Hæc quandoq; absoluta esse potest: illa sine λόγῳ esse non potest, præsertim cūm judex iratus, & pœnam transgressori minatur est. Jam verò hominis redemptio est judicialis, quia homo erat reus, accusabatur à Diabolo. Deus sedebat ad judicandum, & aderat legis sententia, Morte morieris. Jam autem judex nõ absolvit reum, nec salvã justitiã potest absolvere, præsertim 1. ab omni pœna, & ira 2. ut muneribus insuper afficiat, inprimis 3. si mortem antè interminãt, & 4. transgressori irascatur. 5. reusque captivus sit & actū pœnam sustineat. Quia verò nobiscum ita comparatum fuit, necessarium erat utique, ut ad faciendam redemptionem sufficiens pretium interveniret.

Requisita redemptio-
nis.

7. Socinus hæc veræ propriæque redemptio-
nis ἀγορὰν recen-
set, quod videlicet requiratur. 1. Captivus, 2. Captivum detinens.
3. Redemptor; 4. λόγῳ. Assumimus hoc, & dicimus, quòd isthæc
omnia in negotio nostræ ἀπολυτρώσεως reperiuntur. Sant ibi 1.
captivi, nempe totum genus humanum. 2. Est captivum detinens, ni-
mirum justitia & lex Dei, tum Diabolus, infernus, mors & pec-
catum. 3. Redemptor est Christus. 4. λόγῳ est sanguis & mors
Christi. Ex quo concludimus, Redemptionem, quã nos Christus
liberavit, esse propriam, & in λόγῳ satisfaciente fundatam.

XXIV. Exceptio II. Stephanus Act. 7. v. 36. Mo-
sen vocat
λυτρωτήν redemptorem. At is redemit nullo pretio dato: Ergo sic & Christus.
Resp. A Mose ad Christum non valet consequentia, quoni-
am dissimilitudo est in exemplis. Moses fuit Redemptor tan-
tūm à tyrannide Pharaonica: Christus verò redemit nos ab irã
DEI Rom. 5. v. 9. & potestate tenebrarum Col. 1. v. 13. idque per san-
guinem suum proprium, Redemptio igitur Moysis fuit corporalis
& absque λόγῳ sed Christi redemptio fuit spiritualis, à pretio
passionis perfecta. Si urgeatur hoc quòd Moses fuerit typus Christi, &
redemptio Moysis fuerit typus salutis per Christum parva, adeoq; metaphoricam
redens.

redemptionem utrobique intelligendam esse. Respondemus 1. Quod sæpe *Discremen* in-
plus sic in antitypo, quam figuratum est per typum. Moses fuit *ter Mosen &*
merus homo, Christus est Dei Filius unigenitus: Moses fuit *Me- Christum.*
diator corporalis, Christus est Mediator æternus: Moses libera-
vit Judæos ex Ægypto, Christus omnes homines ab ira Dei &
morte. Moses fuit redemptor absque morte & sanguine proprio,
Christus verò per mortem. Moses deduxit ad terram Canaan,
Christus dat hæreditatem & vitam cælestem. Longè igitur alia est
Mosis & Christi redemptio. 2. Non solus Moses, sed plures alii fu-
erunt typi Redemptoris Christi, quos si conjungas, officium ejus
plane adumbrabitur. Moses præfiguravit officium prædicandi, &
liberationem in genere: modum liberationis, consistentem in
placatione iræ divinæ & satisfactione pro peccatis, innuerunt
sacrificia, quo imprimis spectat *hircus emissarius* Lev. 16. vers. 20.
seqq. 3. Moses fuit typus nostræ redemptionis quoad rem, sed
non quoad modum rei, qui exprimitur in N. T. Et verissimè scri-
psit *Chryssostomus* homil. 61. in Genes. *Oportet figuram minus habere,*
quam veritatem, quia alioquin non fuisset figura futurorum. Porro ergo
redemptio corporalis per Mosen facta, præfigurare spiritualem
per Christum faciendam, ira tamen, ut ratione modi distinctæ
maneant species, & illa præteritum excludat, hæc includat. 4. Ad-
de, quòd Deum cum maxime indignaretur, populo reconciliavit
Moses, *Exod. 32. v. 34.* Quare de Christo Redemptore velut
antitypo, id multo magis affirmari debet, unde sequitur, Redem-
ptionem nostram, irati Dei placationem interventus certi pretii à
Christo factum, includere.

XXV. Exceptio III. *Ipse Christus dicitur redemptus à Deo* Psal. 31. v. *De dicto Psal.*
6. *Redemisti me Domine, Deus veritatis. At non est redemptus pretio. Ergo* 31. v. 6.
redimere significat liberare sine omni pretio.

Resp. Quidam verba ista intelligunt de Davide, Christi ty-
po, & tum notaretur redemptio propria, quoniam & David per
Christi Redemptoris meritum & satisfactionem est justificatus.
Sed esto, Psalterem de Christo duntaxat loqui, nihil tamen contra
nos inde poterit concludi, Nam libenter concedimus, in quibus-
dam scripturæ textibus, redemi esse idem, quod liberari. Atque
hunc etiam sensum obtinet verbum istud *Psal. 31. v. 6.* ubi Christus
à Deo Patre redemptus dicitur, nempe cum à mortuis excitatus est.

Inepti verò sunt Photiniani, dum à particulari sic colligunt: Redimere Psal. 31. sumitur metaphoricè. Ergo semper & in illis etiam locis, ubi Christus per proprium sanguinem nos redemisse dicitur. Nullum hujus argumenti nervum esse, quis est qui non intelligit.

A quo fiat redemptio?

XXXVI. Exceptio IV. Redemptio proprie dicitur fieri ab eo, qui detinet captivos. At nos dicimur redempti, vel ab iniquis atibus nostris, Tit. 2. v. 14. vel ex vana conservatione nostra, 1. Petr. 1. v. 18. vel ab execratione legis, Gal. 3. v. 13 à quibus non detinebamur captivi, nusquam verò à DEO, vel à justitia divina, propter quam peccatores damnari merebamur, Quare per Christum improprie redempti dicimur.

Resp. 1. Ad majorem; Hæc particularis est, 1. quia redemptio propria dicitur fieri non tantum à detinente captivos principaliter, sed etiam à detinente minus principaliter, item à captivitate ipsa, omnibusque ejus adjunctis & effectis, à carcere, à sordibus & squalore carceris, à servitute, à vinculis, torturâ, metu mortis, & à mortè denique ipsâ, quæ sæpe manet captivos, nisi fiat redemptio. 2. Major vera est, duntaxat de redemptione extra judiciali & civili, nec de omni, sed tantum de eâ, quæ est à potestate inique possidentis vindicatio, quâ datur pretium, ut captivus abstrahatur ab eo, qui eum iniquè ac violenter detinet. Falsa autem est Major de redemptione judiciali & spirituali, in quâ datur λύτρον Deo, non ut hosti iniquè possidenti, sed ut judici, qui nos captivitati justè mancipaverat propter peccatum, idque non ut ab ejus potestate abstrahamur, sed ut ei reconciliemur, & cum eo jungamur. Haber enim se nostra captivitas, non ut eum quis bello detinetur captus ab hoste, à cujus potestate redemptus, per redemptionem alienatur, sed ut eum subditus reus læsæ Majestatis, traditur à Rege lectori incarcerationis, aut morte mulcendus, nisi per satisfactio- nem fiat redemptio, quæ cum sit, subditi liberatio est ejus cum Rege reconciliatio. Quin hoc etiam peculiare habet hæc redemptio, quòd Rex alius subditos rebelles tradit apparitori ministro, non hosti suo & subditorum: At Deus non tradidit captivos apparitoribus, ministris quidem, sed & hostibus suis & nostris, Diabolo, inferno, morti &c. Non igitur, ut propria esset nostra redemptio, debuimus redemi à Deo, hoc est, abstrahi, aut alienari, sed contra. Deo reconciliari.

XXXVII. Ad minorem 1. Falsum est, quòd non fuerimus detenti ca-

ti captivi ab iniquitatibus, à conversatione vanâ &c. Nam captivi decinentur non solum à iudice, qui est læsus, vel à lictore vel tortore, qui iudicis sententiam expectat, sed etiam à carcere, à vinculis, à iudicis sententiâ & irâ, At peccata nostra, quid sunt nisi vincula & laquei, 2. Tim. 2. v. 6. legis execratio, quid nisi ira & sententia Dei in nos pronunciata? 2. Non dicimur tantum liberati à peccatis, verum etiam ab ira Dei, à iudicio & iustitia Dei vindicatrice. Nam Rom. 5. v. 9. & 1. Thess. 1. v. 8. 19. dicimur salvati ab ira Dei, Ergo etiam à iustitia Dei vindicatrice, quia fatente Socino, hæc vocatur ira Dei in scripturis. Sic dicimur liberati à metu mortis Heb. 2. v. 12. à morte ipsâ Osee 13. v. 14. ideoque ab ipsâ iustitiâ vindicatrice, per quam digni eramus morte Rom. 1. v. 32. Rursus redempti dicimur ab execratione legis Gal. 3. v. 13 hæc autem nihil est aliud, quàm sententia damnationis, à DEO in lege pronunciata. Dicimur non venturi in iudicium Iob. 5. vers. 24. Quare liberati sumus à iudicio, & per consequens falsum est, quod Socinus scribit, nos nunquam redemptos dici à iudicio, irâ & iustitia DEI. Pluribus respondet Pareus in cap. 3. ad Rom. dub. 10. col. 307. ex quo ista breviter excerptimus.

XXIIX. Instat autem Socinus. 1. Execratio legis non significat iustitiam Dei, cui satisfaciendum esset, sed execrationis pœnam à lege statutam, à qua pœnâ redempti sumus, non quia illi aliquod pretium solutum fuerit, sed quia ab ea sumus exempti.

Resp; Execratio legis sumitur dupliciter: 1. Passivè, & tunc significat pœnam execrationis. 2. Activè, & tunc denotat vocem seu sententiam legis cum execratione damnantis, seu ipsam legem execrantem peccantes. Quid autem est vox legis nisi vox DEI? & lex execrans, nisi DEUS execrans? & DEUS execrans, nisi DEUS iratus & ira DEI, & ira DEI, nisi iustitiâ DEI? Execratio igitur legis activè significat iustitiam DEI. Et si autem utroque sensu ab execratione nos redemptos dicit Apostolus Gal. 3. tamen primariò loquitur de execratione activa, ut patet ex v. 10. Quotquot sub operibus legis sunt, sub execratione sunt, scriptura enim, Execrabilis omnis, qui non manserit &c. Undè consequitur, nos quoque esse redemptos ab irâ & iustitiâ DEI vindicatrice.

XXIX. Instat. 2. Cui non est persolutum pretium, ab eo improprie dicimur redempti. Execrationi legis non est persolutum pretium. Ergo ab execratione legis improprie dicimur redempti.

C 3 Resp;

Execratio legis dupliciter sumitur.

Redemptionis
modus gemi-
nus.

Resp. 1. Major particularis est. *Vel enim redimimur à perso-
na iniquâ captivante nos. Vel redimimur à rebus nos affligentibus
ut à carcere, à vinculis &c. Atque hoc posteriori modo redempti dicitur
mur ab execratione legis, non tanquam à personâ cui satisfiat, sed
tanquam à re, quæ nos malestat. 2. Minor falsa est. Execrationi
enim activæ, quæ nihil aliud, quàm ipse Deus, legis execrantis sè-
tentiam promulgans, pretiû est persolutum. Sensus igitur Aposto-
licus hic est: *Christus nos redemit ab execratione legis, id est, à sententia da-
mnatoriâ legis, & consequenter ab ira & justitiâ DEI, dum pro nobis factus
est execratio, id est, dum pœnam execrationis, mortem nempe crucis exe-
crabilem, pro nobis sustinens, execrationi legis & iræ Dei nostro loco satisfecit.**

XXX. Exceptio V. *In verâ redemptione pretium accipit is, qui capti-
vum detinet. In Christi redemptione pretium non accepit Diabolus, qui homi-
nem detinebat. Non igitur cum verâ redemptione convenit.*

Resp. 1. Si maximè totum argumentum concederetur,
nihil tamen inferri posset aliud, quam redemptionem nostram
spiritualem, & externam corporalem in quibusdam discrepare,
id quod nos minimè inficiamur. 2. In minori latet falsa hy-
pothesis, ac si solus Diabolus nos detinuerit captivos, cum tamen hoc
Deo *per nos* conveniat, qui suo jure nos in carcerem damnationis
detruxit. Nam si solus Deus est iudex, & Monarchia homi-
num, habens potestatem abjiciendi in gehennam. 2. Ipsi soli
peccavimus. 3. Ab ipso petimus laxari vincula & dimitti pec-
cata. 4. Ipse conclusit omnia sub peccatum, *Rom. 11. v. 32. Gal. 3. v.*
22. sicut & ipse Diabolos æternis catenis alligavit, 2. Petr. 2. v. 4.
*Et 5. Idem confirmat parabola Regis irati tradentis servum ne-
quam tortoribus Matth. 18. v. 34. Ex quibus certè consequitur,
nos per peccatum à Deo, tanquam iudice justo & offenso, ca-
ptivos detineri primò & jure summæ potestatis; à Diabolo au-
tem, morte, & similibus, secundariò, quatenus iis justo Dei ju-
dicio sumus traditi. Diabolus enim quasi licitor est, peccatum
sunt laquei, mundus & mors sunt carcer & tormenta. Cum igitur
Deus nos primò detineat, merito illi pretium à Christo est so-
lutum, id quòd expressè dicitur, *Hebr. 9. v. 14.**

XXXI. Exceptio VI. *In redemptione propriâ pretium datur captivi
causâ ut is solvatur non autem illi, qui redemptionem procurat. Deus Pater
autem procuravit redemptionem filij. Ergo illi non datum est pretium.*

Resp.

Resp. Major est falsa. Datur enim pretium & illum in finem, ut satisfiat detinenti iudici; Deinde potest quoque pretium dari redemptionem procuranti, nempe in tali redemptionis specie quâ iudex amans captivum, qui ipse non est solvendo, procurat, ut pro eo alius satisficiat, imò ut filius iudicis ex Patris iudicis thesauro satisficiat. Atque hoc modo concurrunt omnia, quæ urget Socinus. Nam pretium datur captivi causâ, ut liberetur, datur iudicis causâ, qui ipse redemptionem procurat, ut suæ justitiæ satisficiat; iudex movetur pretio, ut captivum dimittat: dat ipse pretium, quia filius ex ipsius thesauro solvit: Et pretium gignit in eius voluntate atque decreto liberationem captivi, quia voluit atque decrevit, ut non nisi interveniente satisfactione dimitteretur captivus. Sic autem profusus se habet redemptio per Christum facta. Si excipiat: *iudici per talis pretij solutionem nihil accedere*, respondemus, satis esse, quod iustitia salva & leges inviolatae maneant. Sic Zuleucus Locrensius Rex latâ lege de spoliandis utroque oculo adulteris, cum filius peccasset, ut ipse iustus & verax haberetur, solum uno, seipsum altero privavit oculo: quâ satisfactione iudici certe præter laudem iustitiæ atque constantiæ nihil accessit. Ita Deus ex *λύτρωσις* sibi nullum quidem lucrum acquisivit, nihilominus per istud iustitia eius expleta, & veritas declarata fuit.

XXXII. Atque hæc Socini exceptiones vidimus. Pro coronide hujus argumenti pauca de loco Jobi c. 19. v. 15. addemus, in quo ille Redemptoris sui mentionem facit, quo nomine Christum, qui totus nos per sanguinem suum redemit, notari arbitramur, sed Photiniani placet contrarium. Contendunt enim, Iobum verba facere, non de resurrectione corporis, sed restitutione sanitate, non de gloria sempiterna in caelis, sed de felicitate temporali in terris, *Depravatio Photiniana-* fore nimirum, ut licet nunc affligatur, Deus tamen Pater ultimo vita temperare, non modo firmam corporis valetudinem, sed insuper plura bona & maiorem gloriam, quam habuerit unquam, sit restitutus. Esse igitur vaticinium de futura prosperitate, cuius complementum describatur cap. ult. v. 12: Nolumus autem hoc loco plenam istius textus analysin instituire; sed tantum Redemptorem Iobi considerabimus, quid nempe intelligat, cum inquit, *Novi Redemptorem meum vivere?* Nos inde sic inferimus: *Si per nomen Redemptoris in specie Christus intelligi-*

*De dicto Iobi,
19. v. 25.*

tur, & ad ejus resurrectionem simul respicitur, tūm exponi nequit hic eorum
in genere de Deo sanitatem restituentem, sed potius de beneficio Christi, homi-
nes resuscitantis, quam consequentiam non impugnant ad versa-
rii. Sed verūm est prius. Ergo & posterius. Minor continet regnō d'pov
& in dubium vocatur à Photinianis. Proinde argumentis ali-
quot erit confirmanda.

XXXIII. I. Ponunt nonnulli hanc regulam: quoties verbum vel
nomen inde deductum, ipsi Deo tribuitur, tūm immediatē de secunda Trini-
tatis persona intelligendum est, nempe de Filio, qui idē homo est factus, ut
nos sub potestatem Satane venundatos redimeret, suōq; regno vindicaret. Ita-
que ejusmodi omnes loci V.T. confirmārum fidem de incarnando Filio DEI,
& in carne redemptione humani generis per sanguinem ipsius. Potest hoc
probari per inductionem locorum ut Genes. 48. vers. 16. Angelus
⁂ qui redemit me ab omni malo &c. id quod non nisi de Filio
quod Iobi 19. Dei, Angelo increato, potest intelligi. Sic Exod. 6. v. 6. Redimam
per Redempto- vos in brachio extenso. Et cap. 15. v. 13. Duxisti populum, quem vendicasti.
rem Christus. Ita verōeductio non obscure Christo adscribitur, 1. Cor. 10. v. 3.
Messia mundi & 9. quippe qui illos comitatus, & quem ipsi tentasse dicuntur.
intelligitur. Sic Psal. 74. v. 2. Vendicasti tribum hereditatis tuae. Esa. 44. v. 22. Vendic-
cavit Iehovah Iacob. In primis huc spectat locus ex Esaie 63. v. 9. ubi
Ecclesia veteris Testamenti præconio Eucharistico Christum
agnovit & celebravit Redemptorem. Nominat enim Angelum
faciei, qui non est nisi Filius Dei, & huic attribuitur redemptio.
Ipse redemit eos. Quia ergo & hic in angustiis erat constitutus Jo-
bus, utique ad nullum redemptorem alium confugit, nisi ad
Christum. Adde Jerem. 31. v. 11. Redimet Iehovah Iacob. Mich. 4. v. 10.
Redimet te Deus, Oleez. 13. v. 14. De manu inferni redimam eos, quod de
victoria Christi exponitur, 1. Cor. 15. v. 15. Quia ergo fideles in ve-
teri Testamento Deum vocando Redemptorem semper respexe-
runt ad Christum, tanquam Messiam futurum & Redemptorem
in specie sic dictum, hinc concludimus, idem fecisse Jobum in
summis istis miseriis constitutum. Nec enim negari potest, quod
Deum alloquatur uti clarē indicat v. 26. Vi ergo prædictæ re-
gulæ, Christus per Redemptorem immediatē debet intelligi.

XXXIV 2. Idem probari potest ex inde, quia nomen Re-
demptoris soli Christo propriē competit. Notat verō talem
vindicem qui tūm redimendis consanguinitate junctus est, tūm
pretium

pretium quoddam pro redemptione interponit. Hinc Forsterus pag. 124. hanc regulam præscribit: *Quando Scriptura Deum sic vocat (id est Redemptorem) tunc simul insinuat, quod Filius Dei debeat assumere carnem nostram, & noster fieri consanguineus ut posset nos jure propinquitatis redimere, ut Esa. 59. v. 20. Et veniet ad Sion Redemptor, hoc est, Christus homo, & propinquus noster factus. Similes textus habentur Psal. 19. v. ult. Psal. 72. v. 14. Psal. 74. v. 2. Psal. 78. v. 35. Cum ergo nomen Redemptoris soli Christo propriè conveniat, quippe qui solus est noster consanguineus, & nos aliò seu à Deo devolutos jure fraternitatis per sanguinem suum regno suo asseruit, Job. 8. v. 3. utique & Jobus, spem ponendo in suum Redemptorem, non nisi Christum intelligit. *Pineda* in hunc locum quinque Redemptionis & Redemptoris veri leges enumerat: 1. Propinquus esto, 2. Consanguinitatis jure redimito, 3. Injusto possessori prædam eripito, 4. Huic pretium nullum solvito, 5. Sanguinem pro redemptionis pretio vero Domino offerito. Hæc quinque Redemptoris requisita, (quæ ex Scripturis, & analogia fidei probari possunt,) non Patri, sed soli Christo conveniunt, ideo; bis solus propriè Redemptor noster & vocatur.*

Quing, Redemptoris requisita.

XXXV. 3. Univerſa Scriptura restatur, opus redemptionis nostræ non nisi Christo competere. Quicumque enim suo nos sanguine redemit, & Deo Patri pro peccatis nostris satisfecit, is solus est noster Redemptor: Sed Christus suo nos sanguine redemit. Ergo solus Christus est noster Redemptor, Minor probatur, quia sanguine Christi sumus redempti, non auro, 1. Petr. 1. v. 18. 19. dedit semetipsum pro nobis, Tit. 2. 16. Ipse est Redemptor vivus, Gal. 3. v. 13. Rom. 6. v. 9. Hebr. 7. 25. Adde, Luc. 21. v. 28. Rom. 3. v. 24. Ephes. 1. v. 7. Col. 1. v. 14. Matth. 20. v. 28. Marc. 10. v. 45. 1. Timoth. 2. v. 6. Apoc. 5. v. 9. Jam, Quicumque est Redemptor noster specialiter sic dictus, in illo spem suam posuit Jobus, & de illo loquitur v. 25. Nulla enim potest proferri ratio, cur de hoc non loquatur. Sed Christus est Redemptor specialiter dictus. Ergo in illo spem posuit Jobus, & de illo v. 25. loquitur.

XXXVI. 4. Qui nos resuscitabit, eum Jobus per Redemptorem intelligit. Sed Filius hominis, hoc est, Christus nos resuscitabit. E. Jobus Filium hominis, hoc est, Christum, per Redemptorem intelligit. Major probatur exinde, quia spem resur-

D

rectio;

fectionis collocat Jobus in isto Redemptore, ut sicut hic surrexit,
ita & se resurrectorum credat. Minor demonstratur clarissimè
ex *Iob. 5. v. 25. 28. 29. Iob. 6. v. 40. Phil. 3. v. 20. Matth. 24. v. 30. 31.*

XXXVII. 5. Nullum est dubium, quin tora hæc confessio
Jobi ex verâ fide & *πληροφεια* cordis sit profecta. Imò ipsum
scire Jobi nihil est aliud, quàm credere, siquidem verba notitiæ
apud Hebræos non solam *γνώσις* denotant, sed sæpius affectum,
effectusque consequentes. Undè ipsa fides vocatur notitiæ.
Esa. 35. v. 11. Iob. 17. v. 4. Quâ hypothese præsuppositâ, sic conclu-
dimus. *Quicquid est verum fidei salvificæ objectum, id per Redem-*
ptorem intelligitur. Sed Christus Messias mundi est verum fi-
dei salvificæ objectum. Ergo Christus Messias mundi per Redem-
ptorem intelligitur. Major certa est ex hypothese probata.
Si enim per scire, Jobi fides notatur, utique per Redemptorem fi-
dei objectum, ut sensus sit, *Credo Redemptorem meum vivere.* Minor
pariter firma est, siquidem fides salvifica non apprehendit Deum
absolutè & in genere, sed potius Christum, ut inquitur *Iob. 1. v. 12.*
Undè Scriptura Novi T. semper inculcat *credere in Christum, fidem*
Christi, fiduciam in Christo, &c. ut ostendatur, nullum aliud esse
fidei salvantis verâq; objectum directum & immediatum, quàm
Christum Dei & Mariæ Filium.

XXXIX. 6. Jobus Redemptorem suum ita describit, *quod*
vivat. Ne quis autem excipiat, etiam Deum in genere sæpius
nominari viventem in Scripturis, mox addit Jobus, *se vitam na-*
turalem intelligere, in quam Redemptor suus sic revocandus, ait
enim: *Novissimè super pulverem stabit.* Hinc firmissimè conclu-
dimus, quòd per vivere non intelligatur vita Dei: 1. quia isthæc
est æterna, non postremis demùm temporibus futura, prout Jo-
bus Redemptoris vitam hic describit. 2. quia de Deo Patre di-
ci nequit, quòd is super pulverem sit staturus vel è pulvere exci-
tandus. In quem enim non cadit mors, in eum non cadit statio
super pulverem, hoc est, resurrectio ad vitam naturalem. Quòd
si verba, *super pulverem stare,* nolint exponi de *ἀνάστασις*, semper
petent principium, pervertent textum, confingent glossas, quæ in
æternum probari nequeunt. Manemus ergò in simplicitate lit-
teræ, & per *σύν* nos pulverem seu terram intelligimus, per ipsam
verò stare, resurrectionem, quâ quis è sepulchro prodiens victi-
mus

sim vivus stat super terram, Brevissimis ergo, notatur resurrex-
tio Christi, & quæ inde pendet, resurrectio nostra, in extremo
die futura, unde ob hoc ipsum vita vocatur *Iohan. 14. vers. 6. 1. Ioh.*
1. v. 1. 2. Nos autem ex dictis ita colligimus: *Cui non competit vi-*
ta & resurrectio corporalis, is per Redemptorem à Jobo non in-
telligitur. Sed Deo, absolute considerato, non competit, vita
& resurrectio corporalis? sed tantum Dei Filio incarnato. E.
Deus absolute per Redemptorem à Jobo non intelligitur, sed
tantum Dei Filius incarnatus.

XXXIX. 7. In hujus confessionis fine loquitur Jobus de
visione corporali, Dicit enim, *se de carne sua visurum Deum, suisq;*
oculis corporeis. At verò Deus Pater oculis corporeis videri nequit,
cum essentia divina sit invisibilis. Christus autem Dei Filius in-
carnatus aspicitur potest corporaliter, siquidem verum corpus ha-
beret, & aspicieretur etiam in extremo die, non tantum à piis, sed
etiam impiis, *Zach. 11. vers. 10.* Unde vicissim sequitur, per Re-
demptorem, quem se Jobus visurum credit, non nisi Christum
denotari. *Si excipiant,* Etiam Deum videri posse, si non in sua essen-
tia, tamen in specie assumpta, *Ezech. 1. Dan. 7.* (Unde putant, no-
tari, per hanc DEI, visionem, illam DEI apparitionem quæ
in ultimis Jobi capitibus describitur,) Resp. Id dici, non proba-
ri, imò falsum esse: 1. quia isthæc apparitio fuit Jobo ignota
& inexpectata, ut contextus indicat. Visio autem de qua *1. 19.*
v. 26. ipsi fuit promissa, cognita & certò sperata. 2. Non legi-
tur *cap. ult.* quòd DEUS visibili quadam specie apparuit Jobo,
sed tantum refertur *cap. 38. vers. 1.* quod de turbine, h. e. præmis-
sa ingenta quâdam tempestate Jobo responderit. Et licet *cap.*
ult. vers. 5. dicatur. *Oculus meus vidit te,* potest tamen id de cogni-
tione mentis accipi, quia verbum *VIDIT* est generale. Imo si ma-
ximè concedatur, Deum visibili formâ Jobo apparuisse, non
tamen hæc apparitio est illa visio, de qua Jobus *cap. 19.* loquitur
ut ostentum. Neq; potest evidenter probari Deum in terrâ stetit-
se, cum appareret Jobo *c. 42.* sicut dicitur *cap. 19. Super terram sta-*
bin. Nam magis consentaneum est, si apparuit Deus, eum sublimi-
orem à terrâ visum esse, in eo videlicet loco, unde prius de nube
& caligine loquebatur, ut jam tunc quiescente turbine & dissipa-
tâ nebulâ, Dei majestas mirabili aliquâ & illustri specie sese exhi-
beret conspicendam.

XL. Photiniani nihil aliud reponere possunt, quàm *expositio-
nem nostram nimis esse arbitariam*, quippè cum nomen Redemptoris
ipsi quoque Patri tribuatur in Sacris, ut: *Sam. 1. vers. 23, Esai. 60.
vers. 16.*

Resp. 1. Nulla argumento inest necessitas: *Nomen Redempto-
ris alibi tribuitur Deo in genere. Ergo etiam hic.* Nam Moses voca-
tur Redemptor *Deut. 7. v. 35.* Num inde statim inferre potest,
quod & Jobus intelligat Moysen per nomen Redemptoris? Ead-
em fermè est colligendi ratio, ut Photiniani argumentantur,
nempe à particulari, quod nihil probat. 2. *Dicta allegata res
est exponuntur de Filio Dei, ut maneat universalitas regula su-
prà indicata.* Nam Christus & in Veteri etiam Testamento
caput fuit Ecclesiæ, ideoq; eam merito redemit tam à tempora-
libus, quàm à spiritualibus inimicis & periculis: 2. *Sam. 7.* sermo
est de liberatione & reductione Israelitarum ex Ægypto. Edu-
xit autem populum istum Angelus, qui Moysi apparuit in rubo.
Exod. 5. vers. 2. 6. qui visus est interdiu in columna nubis, noctu
in columna ignis, *Ex. 13. v. 21. Num. 9. v. 15.* Hic autem non fuit ali-
us, quàm Christus, *1. Cor. 10. v. 4. 9. Esa. 36. v. 7. seqq.* Pari modo *E-
sai. 60. vers. 16.* Christus innuitur, non excluditur. Videret
quidem ex antecedentibus, ac si solus Pater loqueretur, sibi que
nomen Redemptoris attribueret: quia tamen de ipsa salvatione
est sermo, & redemptione, quæ non nisi per Christum facta cur
non versum illum 16. de secunda Trinitatis personâ intelligere-
mus? similes textus leguntur. *Esa. 43. v. 1. c. 48. v. 17. 20. c. 49. v. 7. 26. c. 50.
v. 2. c. 64. v. 2.* in quibus locis omnibus Christus ineloditur, quia
sunt partes concionum Evangelicarum, quarum fulcrum est
Christus, cum suo merito.

ARGUMENTUM II.

Ab officio Mediatoris.

XLI. Christum esse Mediatorem nostrum unicum, sequen-
tia dicta confirmant *1. Tim. 2. v. 5. vnus est Deus, eis ~~unus~~ vnus
& Mediator Dei & hominum homo Christus Iesus. Heb. 8. v. 6. Nunc au-
tem melius sortitus est ministerium, quanto & melioris Testamenti Mediator
est. C. 9. v. 15. Novi Testamenti Mediator est, ut morte intercedente in red-
emptionem earum prævaricationum, quæ erant sub priori Testamento. repro-
missionem*

missionem accipiant, qui vocati sunt ad eternam hereditatem. c. 12. v. 24.
 Accessisti ad Testamenti Novi Mediatorem Iesum & sanguinis asperionem
 melius loquentem quam Abel. Tria verò cum primis innun-
 tur hujusmodi dictis. 1. Deum & homines fuisse partes diffi-
 dentes, eò quod Deus ab hominibus, homines verò à Deo abalie-
 narij, rebelles, & inimici erant. Mediatorem Christum ideò ve-
 nisse, ut dissidentes illas partes reconciliarer, Deum iratum pla-
 cando, & homines rebelles convertendo, 2. Medium hujus re-
 conciliationis fuit sanguinis aspersio, & mors intercedens. Nec
 enim nudis verbis placavit iram Patris, sed obedientià mortis,
 quæ fuit istud medium, quo satisfactum Deo; & gratia acquisita
 est humano generi.

*Tria in dieb.
 de Mediatore
 loquentibus
 sunt obser-
 vanda.*

XLII. Quibus ita declaratis, tale argumentum nestimus:
 Quicumq; Mediator est inter partes extremè dissidentes, ita qui-
 dem ut propter hoc sanguinem suum effundat & mortem sub-
 ear, ille certi pretij interventu, adeoque satisfaciendo officium
 Mediatoris exequitur, *Christus* autem Mediator est inter partes
 extremè dissidentes, nempe inter Deum ob peccata iratum, &
 homines à Deo aversos, ideoque pretiosum sanguinem suum
 effudit, & mortem crucis subiit. *Quare* Christus certi pretij in-
 terventu, adeoque satisfaciendo officium Mediatoris execu-
 tus est. *Major* nemo negabit, si cogitaverit, nos non de Me-
 diatione nudà, sed de tali, quæ in sanguinis effusione & morte
 fundata est, verba facere. Ubi sciam quæritur. Quid sanguis
 ad Mediationem contulerit? Nudum sanè non fuit signum,
 sed potius medium, cum in redemptionem peccatorum dica-
 tur effusus *Heb. 9. v. 15.* ideoque alibi *λύτρον* vel pretium nuncu-
 patur. Et sanè epistola ad *Hebr. d.* expressè asserit, Christum
 ideò nostrum esse Mediatorem, quia semetipsum in arca crucis obtu-
 lit DEO, ad emundandam nostram conscientiam, ita enim c. 9. v. 13. 14. au-
 thor dicitur: *Si sanguis hircorum & taurorum. & cinis vitulae adpersus,*
iniquitates sanctificat ad emundationem carnis: Quanto magis sanguis
Christi, qui per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo
emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad servitutum DEO
viventi. Quibus verbis mox subjungit v. 15. *ἵνα ἁγιασθῶμεν*
καὶ ἁγιασθῶμεν ἐξ ἑαυτοῦ. Et ideò Novi Testamenti Mediator est. Vides hinc,
 quòd fundamentum Mediationis constituatur effusio sanguinis,

ideoque Christus Deum & homines reconciliavit, non nuda predicatione, sed potius passione & morte, quæ ob id verissimè vel medium vel pretium factæ mediationis vocatur, cum Christus ideo sit noster Mediator, quia sanguinem effudit, nostras conscientias purgantem, adeoque ad Deum convertentem.

Exceptio Photiniana.

Response.

XLIII. Undè porro elucescit, quàm inepra sit glossa Photinianorum docentium, Christum esse Mediatorum nostrum non alio modo, quàm quòd Deus illo internuncio & interprete ad fœdus suum cum hominibus pangendum & sanciendum usus est, & per quem illi ad ipsum ejus voluntatis cognitione instructi accedere possunt, non autem quòd satisfatione pro peccatis nostris præstita, Deum iratum hominibus placaverit, quæ dicitur est exceptio lib. 1. de Servatore c. 7. & Cath. Racov. c. 8. Nàm modò ostendimus, quòd fundamentum factæ Mediationis nõ in prædicatione solâ, sed potissimum in sanguinis effusione collocatur. Ideò enim factus est Mediator N. T. quia in ara crucis Deo Patri se obtulit, ignominiosam mortem subeundo, Hebr. 9. v. 14. 15. Hoc ipsum quoque innuitur 1. Tim. 2. v. 6. Cùm enim Apostolus dixisset v. 5. Vnum esse Mediatorem Dei & hominum, hominem Christum Iesum, mox v. 6. modum adjungit, quòd Christus, noster Mediator sit, nempe quia semetipsum dedit *ἀντίλοπον* & redemptionis pretium pro omnibus. Quia autem Mediator est moriendus, is non tantùm Mediator dici debet docendo, aut Dei voluntatem interpretando.

XLIV. Sed instant, Mosem quoque, (Christi typum,) vocari Mediatorem, nullâ tamen ratione aliâ, quàm quia fuit internuncius Dei & hominum in opere legislationis, Ex. 19. v. 3. Deut. 5. v. 5. Gal. 3. v. 19. Verùm à Mose ad Christum non valere consequentiam, suprâ diximus, cùm conferantur tantùm ratione rei, non modi, quia plus est in antitypo, quàm fuit in typo. Moses Mediator dicitur ob interpretandi officium; sed Christus imprimis ob satisfaciendi beneficium. Ille munere suo perfunctus est, duntaxat informando; Christus verò semetipsum redemptionis pretium dando, ac Deo Patri offerendo. Ille igitur Mediator dicitur, quia fuit internuncius: hic autem, non tantùm quia interpretem egit, sed quia sanguinem pro nobis in remissionem peccatorum effudit. Neque Moses tantùm Christi typus fuit, sed & hircus emissarius Levit. 16. ver. 14. & juvenca rufa Num. 19. ver. 4. quibus populi

populi peccata fuerunt imposita, ut ab eorum reatu, virtute a-
titypi, purgarentur. Si ergo hircorum sanguis inquinatos sanctificavit,
quanto magis sanguis Christi nostram conscientiam emundabit, uti conclu-
dit Apostolus Hebr. 9. v. 14.

ARGUMENTUM III.

Abλασμῶν vel propitiatione & reconciliatiōe.

XLV. Duo hic in considerationem veniunt. 1. Quod Deus
nobis ob peccata insensus fuerit. 2. Quod Christus Deum ira-
tum placaverit, nobisque reconcilia verit, atque sic propitiator
noster fuerit. PRIUS roboratur his dictis Pl. 5. v. 7. *Odisti omnes
qui operantur iniquitatem.* Quare & nos odio Dei ob peccata sub- *Probatum Deū*
jecti fuimus. Hæc enim dividunt inter nos & Deum *Esa. 59. v. 2. nobis fuisse im-*
undè naturā dicimur filij iræ *Eph. 2. v. 3* quæ manet super omnes *fersum,*
incredulos *Iob. 3. v. ult.* Non minùs sumus sub maledictione le-
gis, quia maledictus omnis, qui non permanserit in sermoni-
bus legis *Deut. 27. v. ult. Gal. 3. v. 10. 13.* sub servitute peccati. *Iohan. 8.*
vers. 34. Rom. 6. v. 20. venundati sub peccatum, *Rom. 7. v. 14.* & su-
perati ab illo, *2. Petr. 2. v. 9.* sub potestate Sathanæ, qui habebat
mortis imperium in eos, qui timore mortis, per totam vitam,
obnoxij erant servituti. *Hebr. 2. v. 14. 15.* & sub reatu mortis æternæ,
quia dictum, *Morte morieris. Gen. 2. v. 17.* Et anima quæ peccaverit
ipla morietur. *Ezech. 18. v. 20.* undè mors peccati stipendium di-
citur *Rom. 6. v. ult.* A quibus verò Deus divisus est, quos odio ha-
ber, qui naturā sunt filij iræ, subiecti legis maledictioni, pecca-
torum servitati, Sathanæ & mortis potestati; his certè Deum suis
se invensum, ultrò consequitur.

XLVI. POSTERIUS membrum probant omnia ista di-
cta, quæ gratiam Patris cœlestis annunciant, & peccatorum ven-
niam promittunt, Si enim Deus antè iratus fuit, & verò nos de-
nuò recipit, atq; ob Christi sanguinem peccata condonat, uti-
que hunc Propitiatorium & Reconciliatorem nostrum esse, id-
que passionis & sanguinis effusi, rectè concluditur. Placet
tamen in specie quædam dicta huc facientia annotare. 1. *De*
propitiatione hæc loquuntur Rom. 3. v. 25. Christum proposuit DEVS
ἀλασμεῶν propitiationem vel placamentum zu einem Gnadenstul / per
fidem in sanguine ejus. Respicitur verò ad propitiatorium Veteris *propitiatione lo-*
quentia.
Testa.

Cur Christus
conferatur
cum propitia-
torio,

Testamenti in arca fœderis collocatum Exod. 25. v. 17. & ita dictum, quia locus erat, quo Deus cum Mose loquens placabatur & propitiabatur populo Num. 7. vers. 89. Aliàs oraculum quoque nominatum est, quod ibi responsa redderentur sacra, & operculum, quia tegebat arcam, in quâ repositæ erant legis tabulæ. Fuit autem typus Christi; qui propitiatorio comparatur, tum ratione prædicationis, quatenus per illum Pater responsa dedit, & voluntarem suam revelavit, tum ratione nostrorum criminum, quæ Christus suâ passione operuit, sicut arcam tegebat operculum, tum ratione placationis, quatenus per ejus sanguinem Pater nobis reconciliatus & placatus est, quam rationem Apostolus cum primis attendit, quia Christum per fidem in sanguine ejus, nostrum esse propitiatorium affirmat. Idem docet Johannes 1. Epistola 2. vers. 2. Ipse Christus ἰλασμός ἐστὶν ὑμῶν τῶν ἀμαρτιῶν ὑμῶν, propitiatio est dicitur Verſöhnung/ pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Notâ hic, quod causa faciend. ἰλασμός ponantur peccati mundi, pro quibus erat satisfaciendum, quod ipsum repetitur 1. Johan. 4. vers. 10. Deus misit filium suum ἰλασμοῦν pro peccatis nostris. Sic igitur unico propitiatoris & reconciliatio. 3. Facta per Christum. 4. Estusione pretiosi sanguinis. Nam propitiare nihil est aliud, quàm placare vel propitium reddere illum, qui antè fuit offensus & iratus. Cùm ergo Deus propitiari debuerit, utique illum nobis successuisse certum est.

XLVII. Fluic verò hinc tale argumentum: Quicumq; placatur non nisi per sanguinem & mortem. ille proculdubio vehementer successit ijs, quibus redditur propitius. Atqui Deus placatur non nisi per sanguinem & mortem Christi. Ergo nobis, quibus redditus est propitius, antè vehementer successit. Porro: Qui coram Deo irato est propitiatio pro peccatis Deo satisfacit. Quid enim aliud est satisfacere, quam iram ob peccata & offensas conceptam, certo *ἀντιπρόσωπον* intercedente placare? Atqui Christus coram Deo fuit propitiatio pro peccatis nostris, per effusum sanguinem, vi doctorum suprâ positorem. Ergo Christus verè certique pretii interventu pro peccatis nostris Deo satisfacit.

Exceptio
Socini.

XLIX Sed excipit Socinus part. 2. c. 2. pag. 81. Christum eodem sensu dici ἰλαστήριον, quo olim arca, quæ Deum non placavit, placamentum
iamen

tamen dicebatur, quia Deus in eâ se propitium & placatum præbens populo
sua responsa dabat, Ita Christus dici placamentum, non quod Deum
ipse nobis placaverit, sed quia non modo Deus in ipso se nobis placatissimum
ostendit, sed & quicquid nos scire voluit, per ipsum patefecit. Verùm
Respond. 1. Hæc glossa in æternum probari nequit, quoniam
expressæ verbi divini literæ adversatur. Qui enim pro pecca-
tis est propitiatio, is certè illum reddit placatum, quem pecca-
tis offenderant. Quid enim aliud est propitiare, quàm ira-
tum placare? Et si Deus Pater in Christo, se placatissimum o-
stendit, cur opus erat mortem intervenire, cur propitiatio ista
non nisi per sanguinis effusionem expediri potuit? 2. Malè igitur
tur opponit hæreticus, quæ subordinata sunt. Propitiatorio
veteri Christus comparatur, non tantum ratione voluntatis
manifestatæ, sed cum primis ob iram Dei placatum, quam li-
cèt non sedârît antiquum *ἱλασθῆιον*, fuit tamen typus Christi,
qui placare illam debuit, & cujus intuitu Deus in V. T. populo
Israëlitico reconciliatus fuit. Cùm enim absque sanguinis ef-
fusione, ut nulla sit remissio, ita & nulla sit placatio, meritò qua-
runtur, Cur Deus in arca se placatum ostenderit, & responsa dederit. Ar-
ca sanè sanguinem nullum effudit, nec effundere potuit. Ne-
cesse igitur est, tandem venire ad Christum, quem figuravit,
qui quæ *ἱλασθῆιον* in sanguine, *ἱλασμός* dicitur pro peccatis mun-
di. Ut ergò arca placavit typicè, ita Christus realiter & verè.
Ut arca placationem figuravit: ita per Christum impleri & con-
sumari debuit. Magnum igitur discrimen est inter arcam &
Christum: Illa typus fuit, hic antitypus: illa umbra, hic corpus:
illa figura, hic ἀληθεὺς: illa res bruta, hic viva victima, ad veram
propitiationem faciendam oblata.

XLIIX. Habent verò adhuc aliud *κρυπτότατον*, excipien-
tes, illam propitiationem fieri non per satisfactionem veram, sed per nudam
peccatorum purgationem, & gratuitam reatus ablationem. Sed hoc i-
terum est glossam absque omni omni ratione proferre, & Scri-
pturis contradicere. 1. Omnis enim propitiatio præsup-
ponit indignationem in illo, qui propitius reddi debet. Qua-
re & Deus, quem Christus volebat propitiare, iratus fuit ob
peccata. Hæc sanè auferri, undeque purgari non possunt,
nisi Deus commotus prius placetur & nobis reconcilietur. 2. Si
E nudè

nudè & ex solâ gratiâ absque *λυτρω* Christus abstulit peccata; quid opus erat tantos ipsum pro nobis & pro peccatis nostris cruciatus sustinere, morremque ignominiosissimam subire? Imò cur Apostolus inquit, sine sanguinis effusione nullam fieri peccatorum remissionem *Hebr. 9. v. 25.* Cur nostrum dicitur Christus propitiatorum in suo sanguine, *Rom 3. v. 25.* Annón hoc ipso notatur, purgationem scelerum & ablationem reatus non fuisse simplicem & absolutam, sed in Christi morte, tanquam intercedente *λυτρω* fundatam. 3. *ἰλασμός* relationem propriè habet, non tam ad offensas, quæ remittuntur, quam ad offensam personam, cujus ira placandâ est. Hæc enim postquam red-dita est propitia, tum culpam eò libentiùs condonat. Quod si quis autem ultrò remittat offensam, tum hæc remissio nequit vocari propitiatio, per Mediatorem aliquem facta. Hæc enim vi nativæ significationis semper præsupponit indignationem in personâ læsâ, quæ si statim condonat, tum hoc fieri dicitur, non ob præcedentem propitiationem alicujus Mediatoris, sed per spontaneam gratiæ & favoris oblationem. Tria igitur sunt in verâ propitiacione. 1. Indignatio personæ læsæ. 2. Placatio, per Mediatorem facta, & 3. culpæ post placationem condonatio. Pri-ora verò duo Photiniani negant, & per propitiacionem nil nisi planè gratuitam peccati oblationem intelligunt, id quod est *ἄνευ Ἰφασιν ἐν ᾧ ἡγορημένω* statuere. Propitiatio enim sine præsupposita indignatione, & interveniente placatione, non est propitiatio, hoc est, ipsum non ipsum.

Tria concurrerent in vera propitiacione.

Le. Sed etiamnum habent, quòd ogganniant nempe *Christum* dici *ἰλασμός*, ut vetera sacrificia: In istis autem nulla fuit satisfactio, vel placatio, sed simplex reatus oblatio. Ergò nec in Christo *ἰλασμός* tale quid occurrit. Verùm utraq; propositio fallit; *Aliter* enim victimæ pecudum, & aliter victimæ Christi tribuitur propitiatio in Scriptura. Illa fuerunt tantum typus & umbra: Christus autem est anti-typus, ideoque sanguine suo ingressus in sanctum sanctorum, veram & æternam redemptionem invenit. Deinde falsum est, quod in sacrificiis nulla facta sit placatio, nulla fuerit satisfactio. Verè enim placatus est Deus, non quidem per sanguinem hircorum, sed per intuitum sanguinis Christi, quem victimæ adam-brarunt. Quantumvis igitur ex sese non satisfecerint Deo quia tamen

tamen typi fuerunt veræ satisfactionis, quam Deus in illis typis respexit, hinc ipsæ victimæ Deum placasse dicuntur.

L I. Et hæcenus de propitiacione egimus : Restat ut II. de reconciliacione pauca subjungamus. De illa notentur hæc Scripturæ testimonia : Rom. 5. vers. 10. *Cum inimici essemus κατὰ λῶν reconciliati sumus Deo per mortem Filij ejus v. 11. Per Christum κατὰ λαῶν reconciliacionem accipimus Eph. 2. v. 16. Christus reconciliavit ambos (Judæos & gentes) in uno corpore Deo, per crucem, interficiens inimicitiam per eam, Col. 1. v. 20. Complacuit Patri, per Christum reconciliare omnia in ipsum pacificans per sanguinem crucis ejus, sive quæ in terra sunt, sive quæ in caelis. v. 21. v. 22. Reconciliavit vos in corpore crucis ejus per mortem. Jam verò reconciliare nihil est aliud, quàm in gratiam reducere, vel amissam gratiam restituere, quod cum nullo alio modò quam per crucem, & Christi sanguinem fieri poterit, firmum vicissim argumentum pro nostrâ sententiâ inde exoritur. Ista enim reconciliatio innuit. 1. Peccatum nostrum, quo Deum offendimus. 2. Indignationem Dei ex offensa profectam. 3. Reconciliatio qua connozet? Amissionem gratiæ, loco pœnæ inflictam. 4. Placationem Dei, & restitutionem gratiæ. 5. Placationis medium meritòrium, quod Apostolus vocat sanguinem crucis Col. 1. v. 20. & mortem Rom. 5. v. 10.*

L II. Proinde ita nunc argumentamur: In omni vera reconciliacione præcedit partis læsæ indignatio, & abalienatio à lædente, ob quam κατὰ λαῶν est necessaria, sed reconciliatio per Christum facta est vera reconciliatio, nisi putes Apostolum falsa scripsisse. Præcessit igitur partis læsæ, videlicet Dei, indignatio, & abalienatio à lædente, quod fuit genus humanum. Uterius: Cui pars lædens post indignationem & abalienationem reconciliatur, ille hoc ipso placatur, quippe cum placare nihil sit aliud, quàm ex irato & abalienato propitium & clementem reddere. Atqui genus humanum lædens, Deo irato & abalienato per Christum est reconciliatum. Ergo DEUS hoc ipso est placatus. Porro, Omnis placatio, quæ sit certe pretij interventu, non est nuda, sed satisfactoria. DEI autem placatio facta est certi pretij interventu, nempe per sanguinem & mortem Christi, tanquam per λύτρον pro peccatis nostris, Ergò placatio Dei per Christum, vi reconciliacionis facta, non fuit nuda, sed satisfactoria, id quod erat concludendum.

Tria dissidia:
ex peccato
origina.

LIII. His autem diligenter observatis in fumum abeunt, quæcunque Photiniani contra objiciunt. Nam. 1. Dicunt reconciliationem hominum, non esse cum DEO, sed secum ipsis, hoc est, gentium cum Iudeis, & hominum cum Angelis partem concordiam Resp. Ab-inclusiva ad exclusivam non valet consequentia; nec sibi sunt mutuo opponenda, quæ Apostoli conjungantur, tanquam subordinata, Triplex enim dissidium innuitur in Scripturis, quod per Christi reconciliationem sublatum. I. Dissidium inter gentes & Iudeos, qui summo ergo se invicem odio flagrabant Ephi. 2. v. 1. 6. II, Dissidium inter homines & Angelos, quippe qui hostes sunt hostium Dei, Col. 1. v. 20. III. Dissidium inter homines & Deum, qui ab illis offensus, & propter hoc abalienatus fuit, ut illi rursus reconciliari opus habuerimus Rom. 5. v. 10. Sicut ergo priora duo dissidia includunt & præsupponunt utriusque partis abalienationem, ita quoque de dissidio inter Deum & homines censeretur debet. Notetur autem, quod Dei abalienatio fuerit, omnium prima & secunda, à qua dependent reliqua dissidia. Quia enim Deus erat offensus, hinc Angeli quoque nobis indignabantur, & inde secuta est mutua inter Iudeos & gentes discordia. Ut ergo Dei abalienatio, ita & reconciliatio prima & summa est. Placato enim Deo, spontè desierunt dissidia reliqua. Et quoniam Dei placatio per sanguinis effusionem facta est, hinc etiam Angeli hominesque Iudei & gentiles per crucem Christi dicuntur reconciliati, non quod vel Angelis vel Iudeis à Christo fuerit satisfactum, sed quia salutaris illa concordia, fructus & effectus est consequens reconciliationem Dei, (cui solis satisfactum) in sanguine & morte Christi fundatam. Ut enim non Angelis, non hominibus peccavimus, sed soli Deo, & nihilominus ex peccato, quo Deum offendimus & dissidere fecimus, exorta sunt reliquæ inter Angelos & homines inimicitia: Sic soli Deo per Christi sanguinem satisfactum est, & nihilominus ex Christi morte tanquam prima omnium beneficiorum causa reconciliatio vel concordia mutua Angelorum & hominum profuisset rectè dicitur.

An Deus nobis sit reconciliatus?

LIV. Ecipiunt: 2. Nos quidem Deo reconciliatos esse per simplicem in gratiam receptionem; non verò Deum tanquam inimicum nobis esse reconciliatum. Sed licet hoc expressè non dicatur, arctamen subinuit

innuitur. Nos enim eramus pars lædens & offendens. Deus erat pars læsa & offensa: ideoque fuimus divisi, & utrinque abalienati. Christus verò intervenit, & Deum nobis reconciliavit moriendo; nos Deo reconciliat, vi mortis convertendo. Sicut igitur abalienatio fuit mutua: Sic & reconciliatio. Et sicut in omni *κατὰ δαμάνη* pars læsa primò dicitur reconciliari, illiq; soli satisfaciendum est; ità & Deus primò reconciliandus, ei que soli satisfaciendum fuit. Hinc nos sibi reconciliari dicimur per Christum 2. Cor. 1. v. 18. & subjungitur reconciliationis modus v. 21. nempe, dum Deum, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur iustitia in ipso, Neque obstat, quòd Deus ipse nos sibi reconciliasse dicitur. Hoc enim pacto non excluditur satisfactio & placatio per Christum facta, sed respicitur ad gratuitum Dei amorem & consilium, quo ipse Filium suum in mundum mittere decrevit, ut moriendo pro nobis satisfaceret, adeoque nos Deo & Deum nobis reconciliaret. Deinde & hoc observandum, quòd vox reconciliationis duo significet. 1. Placationem patris offensa, & sic solus Christus Deum moriendo reconciliavit, hoc est ex irato placatum effecit. 2. Receptionem in gratiam, veterisque offensa obligationem, & sic Deus nos sibi reconciliavit, hoc est, ob præcedentem Christi placationem nos in gratiam denuò recepit. Proinde duo isthæc non pugnant, sed optimè, velut antecedens & consequens, ut causa & affectus cohærent. Plura de conciliatione dicentur proximè, cum ad objectionem Photinianorum undecimam respondebitur.

Vox reconciliationis duo significat.

ARGUMENTUM IV.

A sanguinis effusione & Christi immolatione.

L V. Dignissimus notatu locus extat Hebr. 9. v. 22. Omnia penè in sanguine secundum legem mundantur. *ὅτι χωρὶς αἵματος καθαροὶ οὐ γίνονται* & Θεοῖς sine sanguinis effusione non fit remissio, v. 23. Necessè est ergo exemplaria quidem cælestium his mundari: ipsa autem cælestia melioribus hostiâ, quam istis.

Hic Apostolus ait, omnia mundari sanguine *χρῆδὸν* ferè vel propèmodum, quia purgationes quædam siebant, non sanguine sed aqua lustrali, & lotionibus aliis, quæ tamen & ipsæ mundandi vim ex sacrificiis trahebant. Indè igitur concludit Apostolus,

E 3.

quod

quod absq̄ sanguinis effusione nulla fiat remissio; quo respiciat ad typum sanguinis victimalis, cujus fusio & sparsio fuit adeo necessaria sub lege, ut absque ea nulla fieret à Deo. Nemo enim ab impuritate vel culpa absolvebatur, nisi sanguine victimali: ceremonialiter esset aspersus. Quid verò aliud istis victimis notabatur, quàm nullam peccatorum remissionem à Deo absque sanguinis Christi, quem ille victimalis figuravit, effusione obtinere posse, nimirum obstante iustitiâ Dei, cui non nisi morte Mediatoris satisfieri potuit? Atque hoc ipsum indè infert Apostolus. v. 22. *Necesse est Ergo exemplaria quidem cœlestium his mundari: ipsa autem cœlestia melioribus hostiis.* Per *ἱεροδύματα*, vel exemplaria intelligit Testamentum vetus & sanctuarium, quod sanguine aspergendum fuit, & similia, quæ umbra fuerunt futurorum: per *ἁγία* vel cœlestia innuitur Novum Testamentum, vel cœlum ipsum, sanctuario repræsentatum, cum bonis spiritualibus, quæ Leviticis cultibus sunt præfigurata. Ut ergo Sacerdos summus, sanctuarium ingressurus, sanguinem asperlit: Sic Christus per propria sanguinem intravit semel in sancta *ἁγία*, æterna redemptione inventa. Et hæc sunt illæ *ἁγία* meliores, vel hæc est illa præstantior hostia (pluralis enim pro singulari ponitur, propter *ἀντιθεσιν*) quæ æterna nobis redemptio fuit inventa.

Finis ob quem sanguis Christi effusus est.

LVI. Sic igitur ex hoc Apostoli textu duo elucescunt. 1. Quod effusio sanguinis à Christo mediatore facienda, fuerit necessaria. 2. Quod hæc necessitas à peccatorum remissione dependeat, siquidem illa condonari nequeunt, nisi sanguis effundatur. Et hoc ipsum Christus clarè professus est in ultima cœna, cum Matth. 26. v. 28. inquit. *Hic est sanguis meus qui effunditur in remissionem peccatorum.* Habes hic finem effusi sanguinis, luculenter expressum, qui non est vel mera significatio, vel nuda confirmatio & obsecratio, sed ipsa peccatorum remissio. Christus ergo mortuus, & sanguis ejus effusus est, ut nos per illum sanguinem mundaremur, adeoque peccata remitterentur. Ex quo sic concludimus: *Quicquid effunditur in remissionem peccatorum, hoc est causa remissionis, non nudum signum vel sigillum.* Sed sanguis Christi effusus est in remissionem peccatorum. Ergo sanguis Christi effusus est causa remissionis, non nudum signum aut

aut sigillum. Statim verò exoritur quæstio; *Qualis causa sit sanguis Christi num efficiens, vel meritoria?* Efficiens principalis DEUS est, qui ex gratia condonat peccata. Ergò sequitur, quòd sanguis Christi sit *causa meritoria*, & hoc ipsum innuunt particulae *per & propter*, cum Deus dicitur nos justificare *per sanguinem Christi, in vel propter sanguinem*, quippè quæ sunt notæ causæ moventis, impellentis, promerentis. Nam propter quodcunque offensa remittitur, illud sanè est causa impellens, & movens personam læsam, ut remittat. *Sed Deus per peccata læsus propter sanguinem Christi nobis ista remittit. Ergò sanguis Christi est causa movens & impellens Deum, ut peccata nobis remittat.* Falsum igitur est, quòd Sociniani dicunt, Deum nudè & ex liberâ voluntate vel promerente nobis debita nostra condonare.

LVII. Notandum verò est præterea, quòd sanguis Christi *Probatur san-*
pro nobis effusus fuerit *victimalis*, & Christus in ara crucis semet- *guinem Chri-*
ipsum Deo Patri tanquam victimam pro peccatis nostris obtu- *sti fuisse victi-*
lerit. Fuit enim antitypus, per sacrificia Veteris Testamenti *malem & ex-*
adumbratus, adeoque ut compleretur typus, necesse erat, ipsum *piatorum,*
per mortem immolari, Deoque offerri. Hoc Apostolus expressè
innuit Eph. 5. v. 2. *Christus tradidit semetipsum pro nobis* *ὡς θυσία*
ἁγία ἵνα ἡμᾶς ἑαυτοῦ ὡς ὄσμην *oblacionem & hostiam Deo, in odorem suavitatis.* Idem
aliquoties confirmat epistola ad Hebræos, quæ tota ferè in hoc
occupata est, ut ostendat, veteres typos in Christo impletos, &
peccata nostra, per Christi sacrificium expiata esse. Ita enim
dicitur cap. 5. v. 7. *Christus in diebus carnis suæ preces supplicationesq;*
ad eum, qui posset illum salvum facere à morte, cum clamore valido & lacry-
mis offerens, ex auditus est pro sua reverentia, c. 7. v. 27. Christus non habet
necessitatem quotidie, quemadmodum Sacerdotes, prius pro suis delictis ho-
stias offerre, deinde pro populi. Hoc enim fecit, semel seipsum offerendo.
cap. 9. v. 25. *Christus non sepe offert semetipsum, quemadmodum Pontifex*
intrat in sancta per singulos annos in sanguine alieno. v. 26. Alioquin oport-
tebat eum frequenter pati ab origine mundi: nunc autem semel in consum-
matione seculorum ad destructionem peccati, per hostiam suam apparuit.
v. 27. *Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori, post hoc autem*
judicium, v. 28. Sic & Christus semel oblatus est, ad multorum exhauri-
enda peccata. c. 10. v. 10. Sanctificati sumus per oblacionem corporis lesu
Christi semel. v. 11. Et omnis quidem Sacerdos præsto est, quotidie mini-
strans,

strans, & eadem sæpè offerens hostias, quæ nunquam possunt auferre peccata. v. 12. Hic autem unam pro peccatis offerens hostiam, in sempiternum sedet in dextris Dei. v. 14. Vnà enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos.

LVIII. In hisce autem dictis diligenter observandum est, 1. Quòd Christi mors & effusio sanguinis vocetur *ωροσφορεια* oblatio & *Ιουια* victima, ut cruentum proprium que sacrificium intelligatur. 2. Quòd hæc oblatio facta sit in diebus carnis, hoc est, ante gloriosam Christi resurrectionem, nempe cùm Christus sanguinem effunderet, unde *Hebr. 1. v. 10.* oblatio corporis Christi vocatur. 3. Quòd cruenta illa hostia sit oblata Deo, unde præcedens ejus indignatio colligitur, siquidem hostiæ expiatoriæ offeruntur Deo, ut ex irato placatus efficiatur. 4. Quòd cruenta ista corporis Christi oblatio sit facta ad destructionem peccati. *Hebr. 9. v. 26.* ad exhaurienda peccata, v. 28. pro peccatis. c. 10. v. 12. propter nostram sanctificationem, c. 10. v. 10. 12. Hinc ipse sanguis Jesu Christi in cruce oblatus, dicitur nos emundare ab omni peccato, 1. *Iob. 1. v. 10.* & purgare conscientiam nostram, *Hebr. 9. v. 14.* Tandem 5. Quòd propterea inter Sacerdotes veteres, & Christum maxima sit differentia. Nam 1. Illi varia oblationum genera offerebant, *Hebr. 10. v. 11.* Hic verò non nisi unam vel unius generis *Ιουια* obtulit. 2. Illi per suas hostias, ex virtute propria, peccata auferre non potuerunt, *Hebr. 10. v. 11. 12.* Hic verò pro peccatis seipsum obtulit, ad illa exhaurienda, & nos sanctificandos. 3. Illi pro populi & pro suis peccatis obtulerunt, *Hebr. 9. v. 7.* Hic pro nostris tantum peccatis oblationem fecit, cùm ipse fuerit immaculatus, *Hebr. 9. v. 14.* innocens & impollutus, c. 7. v. 26. & 4. Illi easdem hostias *πυρρακις* sæpè obtulerunt, *Hebr. 10. v. 11.* Hic unam & *Φορτιν* semel tantum. 5. Illi quotidie stabant & ministrabant: Hic autem confedit in dextram Dei, *Hebr. 10. v. 12.* Ministrare autem famulorum est, federe dominorum. 6. Illi nihil poterant perficere suis iteratis hostiis, hic unicà oblatione perfecit omnes quotquot sanctificantur.

Discrimina
inter Christum
& Sacerdotes
veteres.

Argumenta
Photiniani
semper eppa
nenda.

LIX. Quibus ita declaratis, sequentia argumenta nectimus: 1. Omnis oblatio pro peccatis, præsupponit offensionem & indignationem Dei, quippe cùm eum in finem offeratur victima, ut Deus irascens iterum placetur. Sed mors Christi & sanguinis

guinis effusio, fuit oblatio pro peccatis nostris, vi allegatorum
 textuum. Ergo mors Christi & sanguinis effusio præsupponit of-
 fensionem & indignationem Dei. 2. *Quicunq;* offensus & ira-
 tus ob peccata, offendentes per ac propter effusum victimæ san-
 guinem justificat, & peccata condonat, is verè placatur, nec ab-
 soluté, sed certi medii, pretiiq;ue satisfaciens interuentu culpam
 remittit. Atqui Deus offensus & iratus ob peccata, nos qui ipsum
 offenderamus, per & propter effusum Christi, immaculatæ vi-
 ctimæ sanguinem, justificat & peccata nobis condonat. Ergo
 Deus verè placatus est, nec absolutè, sed certi medii pretiiq;ue sa-
 tisfaciens interuentu culpam remittit. 3. Si sanguis vitulo-
 rum expiavit peccata, multo magis id Christi sanguini erit attri-
 buendum. Ille enim typus tantum fuit, hic autem antitypus est.
Sed verum prius, Ergo & posterius, ita concludente Apostolo,
Ebr. 9. v. 13. 14. Quicquid autem emundat à peccatis, hoc certè
 non nudum signum aut sigillum, sed potius causa est purgationis,
 pretium redemptivum, motivum, & per consequens satisfactio.
 Atqui sanguis Christi in ara crucis oblati nos emundat à pecca-
 tis. Ergo non nudum signum aut sigillum, sed potius causa est
 nostræ purgationis, & quia propriè efficiens esse nequit, merito-
 ria rectè nuncupatur, vel pretium redemptivum, meritum, & per
 consequens satisfactio. Per quod enim mundatio, vel peccato-
 rum remissio acquisita est, illud meritum jure appellatur. Sed per
 sanguinem Christi oblatum mundatio vel peccatorum remissio
 nobis acquisita est. Ergo sanguis Christi oblati meritum mun-
 dationis jure appellatur.

LX. Sed audiamus jam, quomodo hæc clarissima Scripturæ *Exceptiones.*
 testimonia corrumpere nitantur Phoriniani. 1. Sic excipiunt, *Primâ.*
Si Christus eo sine sudisset sanguinem, ut pro nostris peccatis satisfaceret, quo-
modo dicere potuisset, sanguinem suum fundendum esse in remissionem pec-
catorum? Si quidem remissio seu condonatio peccatorum, & satisfactio ita pu-
gnant, ut posito uno, tollatur alterum. Resp. Hic perpetuus adversa. Responsio.
 riorum Elenchus est, ut opponant subordinata, & divellant con-
 jungenda. Nostrum non est *ἀλλὰ* fingere, & pro opposi-
 tis habere, quæ Scriptura passim copulat. Jam verò remissio
 peccatorum, & hujus causâ faciendæ sanguinis effusio, sæpissime
 conjunguntur, ut *Matth. 26. v. 28. Rom. 3. v. 24, 25. Hebr. 9. v. 13. 14. & seq.*

v. 13. 14. & seq. A positione igitur remissionis ad exclusionem satisfactio-
nis minimè licebit argumentari. Imò contrarium potius in-
ferendum est. Si enim nulla sit remissio sine sanguinis effusione,
& Christus idè seipsum in ara crucis obtulit, ut Deum placaret,
adeoque nostra nobis remitti possent, peccata, utique condona-
tio illorum non erit nuda & absoluta, sed in sanguine Christi tan-
quam hostiâ expiatoria, causâque meritoria fundabitur.

Secunda.

LXI. II. Dicunt, Christi sanguinem effundi in remissionem peccato-
rum, non quod sanguis DEVM permoverit, ut nobis peccata condonaret, au-
quod in sanguine Christi peculiaris vis sit purgandi peccata; sed Christus idè
voluisse mori, ut ea acquireret & periret, sine quibus peccata nobis remitti
non possunt, quæ sunt ex parte nostra fides; ex Christi parte, ut seret Do-
minus super omnia. Resp. I. Nudum hoc commentum est, absq;
omni ratione propositum: Et si talia glossæmara deberent ad-
mitti, nihil in Scripturis tam clarum erit, quod depravari ne-
queat. 2. Proferatur unicus, quod immediatus proximusq;
finis effusi sanguinis Christi fuerit acquisitio vel fidei nostræ, vel
dominij Christi. Non quidem negamus fidem vi mortis Domi-
nicæ, quæ fons est omnium beneficiorum, nobis conferri, nec
imius inficitas. Christi exalrationem securam esse mortem præce-
dentem, ut dicitur *Phil. 2, v. 9.* Quod autem Christus primò in eum
finem sit mortuus, ut vel nobis fidè, vel sibi dominium acquire-
ret, ubi quæso nunquam in Scripturis annotatum est. Hoc autem
lego, quod sanguis Christi sit effusus in remissionem peccato-
rum, *Matth. 26, v. 28.* quod necesse fuerit Christum morti ob re-
missionem peccatorum, *Hebr. 9, v. 22. 23.* quod oblarus sit ad destru-
ctionem peccati, *ver. 26.* ad exhaurienda peccata, *ver. ultimo,* & au-
ferenda, *1. 10, v. 11. 12.* An non igitur Diabolica est audacia, hunc
mortis Dominicæ finem tam clare expressum, totiesq; repetitum
negare, & tollere? Quapropter ita concludimus: *Quem effusi*
sanguinis Christi finem Scriptura statuit; illum, non alium & nos
agnoscere debemus, *sed* Scriptura dicit, Christi sanguinem ef-
fundi in remissionem peccatorum, non in confirmationem fœ-
deris aut in acquisitionem eorum, sine quibus peccata remitti
non possint; adeoque finem proximum statuit ipsam peccatorum
ablationem, vel destructionem cruentâ hostia acquisitam. *Quare*
hunc

Responsio.

hunc finem, non alium & nos agnoscere debemus. 3. Si sanguinem effundi in remissionem peccatorum est ideo effundi, ut acquirantur ea, sine quibus fieri nequit remissio peccatorum, sequitur hæc inepta *αὐτολεξία*. sanguinem Christi effusum esse ut sanguis effunderetur. Nam sine quo non consequemur remissionem peccatorum, propter id Christus effudit sanguinem suum, docentibus Photinianis. At sine sanguinis effusione non consequimur remissionem peccatorum. *Hebr. 9. v. 22.* Ergo Christus effudit sanguinem suum, ut effunderetur sanguis, quod ineptum & ridiculum. 4. Qui peccata remittit per & propter sanguinem effusum, ita quidem, ut sine effusione nihil condonare velit, is sanè illo ipso ad remittendum permovetur. *Sed Deus peccata remittit per & propter sanguinem Christi effusum, Rom. 3. v. 25.* ita quidem, ut sine ista effusione nihil condonare velit. *Hebr. 9. v. 22.* Ergo Deus illo ipso sanguine Christi ad remittendum permovetur. 5. Impium & inauditum est, nullam esse in Christi sanguine vim purgandi peccata. Nos contra sic argumentamur: *Quicquid emundat conscientiam à peccatis, hoc utique vim mundandi habeat necesse est.* Actus enim secundus primum, & operariò ipsam operandi *δύναμιν* infallibiliter præsupponit. *Sed sanguis Christi Jesu emundat à peccatis, 1. Ioh. 1. v. 7.* conscientiam nostram, *Hebr. 9. v. 14.* Ergo sanguis Christi vim mundandi ut habeat, necesse est. In os proinde ipsi Spiritu sancto protèrvè contradicunt, qui sanguini Christi vim purgandi adimunt. Hæc enim si caret, statim concidit & pro falso censeri debet effatum Spiritus Sancti, nempe istud: *Sanguis Jesu Christi emundat nos ab omni peccato*, in cujus ramentis devotâ piâque meditatione innumeri fideles placidissimè obdormierunt in Domino. Adde locum Apostoli, quòd *Christus per propriam sanguinem introivit in sancta, & æternam redemptionem invenit*: *Hebr. 9. v. 12.* Quod si sanguis vitulorum mundavit, multò magis emundat sanguis Christi, *v. 12. 14.* quòd *Filius Dei Ecclesiam acquisiverit sibi proprio sanguine*, *Act. 20. v. 20.* quòd habeamus redemptionem per sanguinem, *Ephes. 1. v. 7* quòd *simus reconciliati per sanguinem*, *Colos. 1. v. 20.* quòd *precioso Christi sanguine redempti simus*, *1. Pet. 1. v. 19.* idrog. *pretium redemptivum* *γὰρ* appellatur, quòd *abluti simus à peccatis per sanguinem Christi*, *Apocal. 1. v. 5.* Et videbis luculenter, quanta vis Christi sanguini attribuitur, quæ tamen omnem non sine insigni sacrilegio illi derogare conantur Photiniani.

Photiniani
dicunt nul-
lam purgandi
vim inesse san-
guini Christi.

Tertia.

LXII. III. Fingunt, Christum se obtulisse Deo pro peccatis nostris, non in terris, cum moreretur, sed in cœlis, cum eo ascenderet. Oblationem enim, de qua Apostolus loquitur, non fuisse victimam in cruce, sed potius præsentationem Christi in cœlo coram Deo.

Responsio.

Resp. Ne quidem per somnum hæc glossa & interpretatio poruisset alicui venire in mentem, quod sanè iudicium est certissimum, illam esse confictam, violentem, & ex littera textus minimè fluentem. Non quidem negamus Christum suo modo per apparitionem se Patri obtulisse in cœlo, hoc est, præsentasse, ut *Augustinus* & advocatum nostrum; quòd autem hæc præsentatio sit illa pro peccatis nostris facta oblatio, falsissimum esse facile evincemus. Nam 1. Tum facta est oblatio, cum effusus est sanguis Christi, ut *Hebr. 9.* aliquoties innuitur. At verò non in cœlis, sed in arâ crucis effusus fuit. Ergo & ibi facta est Christi oblatio. 2. Hæc portò unica est & semel facta. Sed Christi in cœlis præsentatio, est continua & æternum duratura. Ergo non erunt Synonyma, sed potius distinctissima. Insinuat hoc Apostolus *Hebr. 9. v. 25.* *Neq; ut sæpè offerat semetipsum, quemadmodum Pontifex intrat in sancta per singulos annos, in sanguine alieno: Alioquin oportebat cum frequenter pati. Vides hic expressè, quid Apostolo sit semetipsum offerre, nimirum frequenter pati. Hanc enim rationem affert, cur Christus seipsum non sæpè offerat, sed unicâ oblatione omnia consummaverit, nempe quia aliàs sequeretur, quòd frequenter pati debeat. Nulla autem foret hæc ratio, si offerre, esset sese præsentari in cœlo. & non potius sanguinem suum tanquam victimalem, in terris effundere. 3. Oblatio Christi dicitur facta esse pro peccatis, & præmittitur exaltationi, *Hebr. 10. vers. 12.* *Hic unam pro peccatis nostris offerens hostiam, in sempiternum sedet in dextera Dei.* Sed ipsa Christi in cœlis præsentatio nullibi dicitur fieri pro peccatis nostris (intercessio quidem sit pro ijs, sed non præsentatio) neq; illa præcedit exaltationem, sed sequitur, aut certè cum ipsa conjuncta est. 4. Ubi non habetur altare, ibi nulla est victima, & nulla fieri potest oblatio propriè dicta. Sed in cœlo nullum est altare. Ergò nulla ibi fieri potest oblatio victimæ. Christi autem oblatio ita describitur, quòd *Joan. 13.* vel hostiæ sit oblatio, *Ephes. 2. v. 5.* *Hebr. 10. v. 12.* Quare nullibi nisi in arcâ crucis facta. Quomodo autem Christi*

Oblatio Christi facta est in terris non in cœlis.

Christi presentatio in cælis, sine absurditate nominari potest victimæ oblatio? Christus enim se presentando non amplius patiebatur, multò minùs moriebatur. Quas verò strophas hic confinxit Socinus eas singulas examinare, *ἕσπερον* ratio non admittit. Videatur præcipuam solutio in Commentario Parei super Epistolam ad Heb. c. 9. col. 472. & seqq.

LXIII. IV. Ajunt Christum seipsum pro seipso obtulisse, ideoq; oblationem ejus satisfactoriam non fuisse. Antecedens probant ex Heb. 7. v. 27. Christus non habet necessitatem quotidie quemadmodum Sacerdotes, priùs pro suis delictis hostias offerre deinde pro populo, Hoc enim fecit semel, seipsum offerendo. Ergo, inferunt, utrumq; præcedens membrum referri debet ad Christum, quia illud ipsum fecisse dicitur, quòd alij Sacerdotes; nempe per se & populo obtulisse.

Quarta!

Resp. I. Apostolus non ait, Sacerdotes pro se, sed pro suis proprijs peccatis obtulisse. At verò Christus peccata propria non habuit, ut fateatur Photiniani. Qui ergo utrumque membrum referri potest ad Christum? 2. Versu præcedente 26. Christus dicitur Pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus. Cur ergò victimam pro peccatis expiatoriam suà causâ offerre debuisse? Inverrimus ergò, quòd particula ista, *hoc fecit semel*, tantùm ad posterius membrum, de peccatis populi loquens sit referenda, quia relata ad prius, gignit sensum simpliciter falsum, & blasphemum.

Responsio

ARGUMENTUM V.

A susceptione culpæ & pœnæ nostræ.

LXIV. Tria cum primis dicta huc pertinent, nempe *Esa. 59. v. 3. seqq.* 2. *Cor. 5. v. 21.* *Gal. 3. v. 13.* Ex quibus junctim ita argumentamur: Si Christus peccata nostra in se recepit, & unâ peccatorum pœnas, tum sequitur, quòd nostri loco se obtulerit, adeoquo Deo Patri pro nobis satisfecerit. Sed antecedens verum est. Quare consequens negari non debet. Minorem verò dictis luculentis probatam dabimus.

LXV. DE TESTIMONIO ES AIÆ C. 53. De Christo Pro- *De dicto Esa. 53*
phetam loqui in isto capite, inficiari haut possunt Photiniani, quia ipsi Evangelistæ & Apostoli de Christo interpretati sunt.

Mart. 8. v. 17. Act. 8. v. 32, 1. Petr. 2. v. 24. Quid igitur Propheta de ipso annoret, audiamus. Versus quartus sic habet: Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit, & nos reputavit eum flagellatum, percussum à Deo, & humiliatum. Duæ radices habentur in textu Hebraico נָשָׂא & נָשָׂא. Utraque notat levare vel elevare, aut onus quoddam ad portandum assumere, gestare & portare. Ita sumitur נָשָׂא Exod. 19. vers. 4. נָשָׂא וְנָשָׂא וְנָשָׂא Et portavi vos super alis aquarum. Exod. 28. v. 29. נָשָׂא וְנָשָׂא & portabit vel gestabit Aaran nomina filiorum Israel in pectorali. Josue 3. v. 3. Sacerdotes Levite נָשָׂא וְנָשָׂא portantes eam. Et inde est nomen נָשָׂא onus, quod portatur vel pondus. In primis verò, cum sermo est de peccatis,

De rad.

נָשָׂא

tum significat luere, pœnas dare, vel peccatorum pœnas in se recipere, ut Ex. 28. v. ult. Et non נָשָׂא וְנָשָׂא portabunt peccatum, id est, pœnam peccati, Levit. 5. v. 1. נָשָׂא וְנָשָׂא Et portabit peccatum suum. Targum: נָשָׂא וְנָשָׂא & accipiet. Ezech. 18. v. 19. Quare non נָשָׂא וְנָשָׂא portat filius, ob peccatum patris? Targum: percutitur Et v. 20. Filius non portabis iniquitatem Patris, Et Pater non portabit iniquitatem filij. Altera radix נָשָׂא significantior est & perpetuò notat gestare, portare, bajulare super humeris Gen. 49. v. 15. Inclina vit humerum suum נָשָׂא וְנָשָׂא ad portandum. Esa. 46. v. 4. Et usq. ad senium ego נָשָׂא וְנָשָׂא portabo vos Psal. 144. vers. 13. Boves nostri נָשָׂא וְנָשָׂא onusti. Inde est nomen נָשָׂא bajulus, quo aliquid portatur aut gestatur humero, ut I. Reg. 5. v. 15. Et arant Salomoni septem millia portans נָשָׂא וְנָשָׂא bajulus. Targum נָשָׂא וְנָשָׂא hoc est, erant bajuli, qui humeris suis deferebant lapides ad locum, in quem veniebant currus, qui non poterant montem ascendere. Derivatur etiam inde nomen נָשָׂא vel נָשָׂא Onus aut gestamen, vel id, quod humeris gestatur ut Psal. 81. v. 7. Removi נָשָׂא וְנָשָׂא ab onere humerum ejus. Neque potest ulus in contrarium adferri locus, ubi נָשָׂא וְנָשָׂא, & quæ descendunt inde, non denotet susceptionem ponderis vel onerosam portationem, ex quo colligimus, eodem nec alio sensu radicem, istram in præsentis Esaiæ textu exponendam esse.

De rad.

נָשָׂא

LXVI. Jam verò ulterius quæritur, Quidnam Christus in se suscepit & tanquam onus gestaverit? Et responderet Propheta נָשָׂא וְנָשָׂא וְנָשָׂא Languores nostros & dolores nostros. Sunt autem languores duplices, quidam corporis quidam animi. De morbis corporis verba Propheta nequeunt accipi. Nam illos Christus in se

se non recepit, siquidem corpore infirmatus & omnibus mor-
bis expositus fuisse nunquam legitur. Quare dolores interni, quos Christus
& angores animæ potissimum intelliguntur, ob quam causam iulii, intelli-
& ipse flagellatus, humiliatus, percussusque à Deo dicitur. Jam guntur pœna
cùm à Deo fuerit impositum hoc onus doloꝝum, vel iustè est peccatorum.
impositum, vel iniustè. Hoc nemo pius affirmaverit. Illud verò
si assumitur, ob culpam aliquam Christum fuisse percussum.
sequitur, cùm omnis afflictio iusta præsupponat culpam. Ergò
percussus est vel ob suam, vel alienam. Non ob suam, quia nullam
habuit. Ergo ob alienam seu nostram, & per consequens, nostra
ipsi peccata impurata, & nostrorum peccatorum pœna ad por-
tandum ipsi sunt impositæ, ut ita per languores nostros nihil
possit intelligi aliud, quàm sensus iræ divinæ, mœror animi &
mors ipsa, quas pœnas Christus nostri loco sustinuit. Animad-
vertunt hunc sensum LXX. ideoque hoc modo verterunt, *ἡ
ῥὰς ἀμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ ἡμεῖς ὀδυράται.* Iste peccata no-
stra portat & pro nobis dolet. Portare autem peccata, est pœnam eo-
rum suscipere, gestare velut onus, & patienter sustinere. Chal-
deus eodem respexit cùm vertit: ipse deprecabitur pro peccatis nostris,
& dilecta nostra propter eum dimittentur. Quibus ita declaratis jam
hoc modo colligimus: Quicumq; sic portat alienos dolores, ut ipse
percutiatur & humilietur, is verè & realiter pœnas aliorum in se
suscipit. Sed Christus nostros dolores & languores animi sic por-
tavit, ut ipse fuerit percussus & humiliatus. Ergo Christus verè
& realiter pœnas nobis infligendas in sese suscepit.

LXVII. Sed ipse Propheta hæc luculentius declarat vers. 5. *Quid sit, Chris-*
qui sic haber: ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attri-
tus est propter scelera nostra, disciplina paci nostra super eum, & livore ejus
senari sumus. Duo tanguntur hoc versiculo: 1. Quid à nobis in Chri-
stum derivatum. 2. Quid à Christo in nos derivatum sit. A no-
bis derivata est vulneratio & attritio, Christoque imposita.
Quam enim ob causam ipse vulneratus fuit? Propter iniquitates
nostras, inquit Propheta. In Hebræo est *מַעַשְׂוֹתָם* à pravarica-
tionibus nostris, & *מַעַשְׂוֹתָם* ab iniquitatibus nostris, quasi hæc ipsæ il-
lum aegerint & ita presserint, ut necessariò vulneraretur. Idem
reperitur v. 8. Propter pravaricationē populi mei plaga ei, vel abscissus est

*stum esse vul-
neratum pro-
pter iniquitas
tes nostras?*

de

de terrâ viventium ob prævaricationem populi, cui plaga aliâs debatur. Sed quem in finem ipse innocens ob scelera nostra est attritus? Nempe ut nos pacem haberemus, ne nos ipsi vulnera illa sustinere cogeremur. Hinc in Hebræo est. *Castigatio pacificationum nostrarum super eum*, id est, castigatus est pro pace nostra. *Et in livore ejus medicatum est nobis*, hoc est, per & propter ejus passionem mortemque nos liberati sumus à pœnis, aliâs subeundis, quia ipse loco nostri eas suscepit adeoque iræ divinæ satisfecit.

LXIX. Ex istis verò clarissimis verbis hæc fluunt argumenta. 1. *Quicumque*, innocens propter iniquitates alienas à justo iudice percutitur, is loco aliorum patitur, & patiendò iudici satisfacit. *Sed* Christus innocens, propter iniquitates nostras, à justo iudice Deo percussus est. *Ergo* Christus loco nostri passus mortuusque est, & patiendò iudici Deo satisfecit. 2. *Quicumque* passio & mors cedit in pacificationem, liberationem & salutem eorum, qui aliâs ipsi debebant pati & mori, ista est meritoria & satisfactoria. *Sed* Christi passio & mors cedit in pacificationem, liberationem & salutem nostram omnium, qui aliâs ipsi debeamus pati & mori, *Ergo* Christi passio & mors fuit meritoria & satisfactoria. 3. Quam passionis Christi causam impellentem & finalem Scriptura docet, illam non aliam nos profiteri debemus. *Sed* Scriptura docet, causam passionis Christi impellentem fuisse iniquitates nostras, quas Deus Christo imposuit; finalem verò pacificationem & liberationem nostram, quam Christus morte sua promeruit. *Ergo* has tantùm profiteri, non alias causas comminisci debemus. 4. *Quicquid* nos à morbis animæ sanat, id vim sanandi singularem ut habeat necesse est. *Sed* livor, hoc est, passio & mors Christi nos à morbis animæ sanat. *Ergo* livor, hoc est, passio & mors Christi vim sanandi singularem, ut habeat necesse est.

LXIX. De his autem ne ulla dubitandi ansa remaneat Propheta v. 6. significanter addit: *Domini posuit in eum iniquitatem omnium nostrorum.* Der HERR hat unser aller Sünd auff ihn. Nocatur hic Indignatio Dei. Qui enim varias pœnas & afflictiones peccatis debitas in aliquem conjicit, eum sanè ob peccata iratum

iratum & abalienatum esse oportet. 2. *Imputatio nostrorum scelerum.* Nullo enim alio modo nostra in Christum scelera conjici potuerunt, quàm in quantum imputata sunt ab ipso Deo, cujus ira placanda & cujus justitiæ satisfaciendum erat. 3. *Impositio pœnarum.* Hæc enim sequitur imputationem peccatorum. Et fuit conjunctio illa iniquitatum non nuda, sed onerosa, cum attritione Christi conjuncta. Quare utrumque intelligitur per vocem *in*, tum peccatum ipsum, tum pœna peccato debita. 4. *Liberatio nostra.* Dum enim in Christum pravationes nostræ sunt conjectæ, & attritus ipse fuit ob iniquitates nostras, tum nos liberati sumus & cum Deo reconciliati, quoniam per illam innocentiæ Christi passionem, nostri loco susceptam, justitiæ divinæ satisfactum est. In textu Hebræo elegans est metaphorâ: *Deus fecit occurrere in eum iniquitatem vel pœnam omnium nostrorum.* Introducitur genus humanum vel ovile dispersum & derelictum, Deusque ut iratus iudex, & abalienatus à nobis. Intervenit Christus, & Mediatorem agere voluit. Quia verò prius erat satisfaciendum Deo: Ecce! in Christum, qui se medium ponebat, fecit Deus occurrere & irruere nostra peccata, ut pœnam nobis debitam subiret, & nostri loco attereretur. Ira igitur Christus Mediator unicus à nobis abstulit peccata, in se suscipiendo: Deo placavit iram, pœnas peccati subeundo: nobis vero offert à Deo placato gratiam, pretiosum *λύτρον* suum applicando suamque justitiam imputando.

LXX. Verùm ut vis dicti evadat manifestior, his eam Syllogismis includimus. 1. *Quicumque* peccata & pœnam peccatorum ponit vel conjicit in aliquem, ille succenset & indignatur ob peccata. *Sed* Deus Pater peccata & pœnam peccatorum nostrorum conjecit in Christum. Ergo Deus Pater succensuit & indignatus ob peccata. 2. *In quem* conjicitur pœna aliena, ille necessariò eam gestare cogitur. *Sed* in Christum pœna nostra est conjecta. Ergo illam necessariò gestavit, quia conjunctionem vel impositionem oneris statim sequitur gestatio. 3. *Qui* patiendi gestat alienam iniquitatem, in se conjectam is loco aliorum punitur & patitur. *Sed* Christus patiendi gestavit iniquitates omnium nostrum, in se à Deo Patre conjectas. Ergo,

LXXII. DE DICTO Gal. 3. v. 13. *Christus nos redemit de ma-* De dicto Gal
ledictione legis, factus pro nobis maledictum. Est autem legis maledictio 3. v. 13.
nihil aliud, quam damnatoria sententia de subeundis pœnis
peccato debitis. In hanc maledictionem non fortè fortunà
Christus incidit, sed factus est à Patre maledictum qui coniecit
in ipsum iniquitates, qui voluit ipsum atteri & castigari, non
quidem causà sui, cum fuerit innocens, sed nostri loco, ne illam
legis maledictionem expetiri vel pœnas ipsas sustinere cogere-
mur. Unde argumentum exurgit hujusmodi. *Quicumq;* inno-
cens pœnas lege expressas, pro alijs suscipit, atque sic maledictum
fit, ut nocentes à reatu maledictionis liberet, is loco aliorum pa-
titur. At verò Christus innocens pœnas lege expressas pro nobis
reus suscipit, atque sic maledictum factus est, ut nos à reatu male-
dictionis liberaret. Ergo nostri loco passus est, & pro nobis reus
satisfecit.

LXXIII. Subjungendæ nunc essent *Socini* exceptiones, ut
& aliæ pro Christi merito rationes, quales desumi possunt à de-
lectione chirographi Col. 3. v. 14. à contritione serpentis Gen. 3. v.
15. à pacificatione Eph. 1. v. 14. Col. 1. v. 20. à sacrificijs, quæ fuerunt
typi Christi, ab hirco emillario Lev. 16. v. 14. à ruffa juvenca Num.
19. v. 4. 6. à serpente aëneo Num. 21. & similibus. Quia verò hæc
disputatio aliàs satis excrevit, nos argumenta ista alteri tempo-
ri & occasione reservamus, adeoque hic finem facimus, Chri-
stum Mediatorem devotè invocantes, ut hostes meriti sui san-
ctissimi confundat, & veritatem hujus articuli contra quosvis
Satanæ insultus semper purum & illibatum conserveat, ad
nominis sui gloriam, & totius Ecclesiæ æ-
dificationem Amen.



Fig 2909

(7/3)

ULB Halle

3

002 387 158



Sb. 106

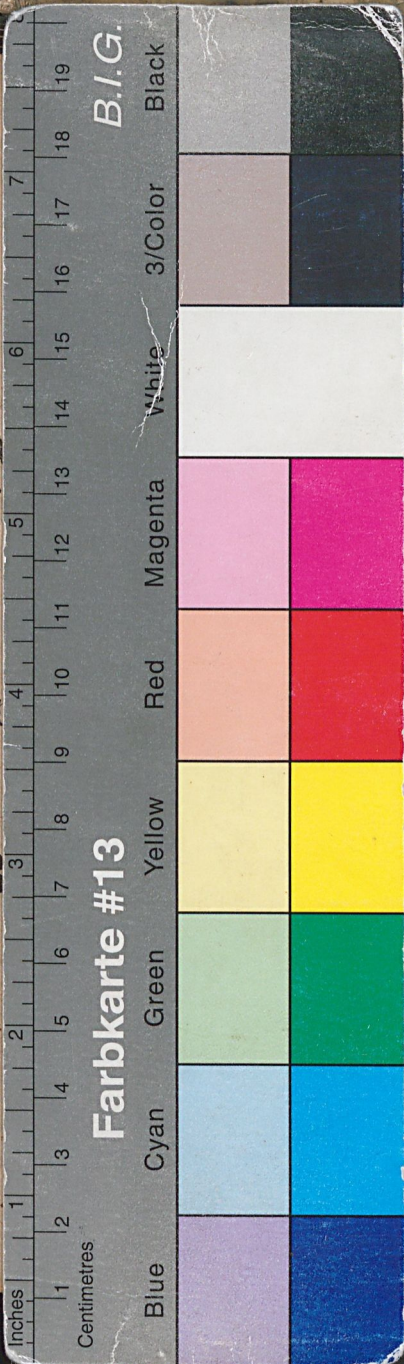
3 1/2

VO 17

106







947
ΟΓΙΑΣ
Ε
Ο ΧΧV.

RATIONIS
ENS,

ET SA
NE CHRI
NIS OP-

b. Academia
n propofita,

DIO
I, SS. Th. D.
abl.

TE,
D PORNIO
O.
2, Octobris.

AE,
S, Anno 1618.

